

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 > 50 >
 Helyben nazonoz uordva:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 29.

Dr. Schlauch Lőrincz Debreczenben.

Debreczen szabad királyi városa soha sem látott oly ünnepséget, mint a milyent a hazafiúi és polgári példás érdemeknek készített az Alföld nagy városa Schlauch Lőrincz dr., kardinálisnak s Nagyvárad püspökének tiszteletére.

Négyszáz esztendő óta ott katolikus egyházfejedelmet nem vettek körül a hódolat, szeretet s ragaszkodás annyi őszinte s meghatározó tanúságával, mint biboros főpásztorunkat mostani látogatása alkalmával.

Tudtuk azt előre, de nem szóltunk róla, mielőtt a tények ország-világ előtt nem bizonyítják vala minden szónál ékebben a valót.

Most sem szólunk mi róla, hanem idézzük a debreczeni lapokat, melyekről senki sem fogja mondhatni, hogy elfogultak.

A »Debreczeni Ellenőr« vezérlő cikkelye: »Biboros látogató« címen így szól:

Illusztris vendége van Debreczennek, amelyben ma érkezett falai közé a katolikus egyház egyik legkitünőbb feje: Schlauch Lőrincz dr. nagyváradai biboros püspök.

A nagytudományáról, főpapi erényéről és jótékony nemes szívével országszerte ismeretes főpap a bérálás szentségének kiosztása végett kereste fel városunkat, mely alkalommal az egész Debreczen ünnepélyesen részt vett a kitünő vendég fogadtatásában.

»A nagyváradai biboros püspök sokkal ismeretesebb alakja a magyar közéletnek, hogysem őt be kellene mutatnunk olvasóinknak. Egész

élete nyitott könyv és amilyen buzgó főpásztorra híveinek, épp oly tevékeny részt vesz a politikai életben és szívének kifogyhatatlan jószágával a tudományok és művészetek apostola a szenvedők és szegények istápolója, gyámoltója.

»Debreczen kulturája is jótékonyan érzi a biboros egyházfi jóságát.«

»Eltekintve azonban ezen alkotásaitól, a biboros püspök közjogi magas állása, egyéniségének sulya, nagy tudása révén egyike a magyar haza legkitünőbb főpásztorainak. Ezt nemcsak a katolikusok ismerik el, hanem vallja Debreczen javarészből protestáns lakossága is és éppen azért örül, ha falai között tisztelheti azt a férfit, ki egy emberöltő lankadatlan munkásságával használt nemzetének, egyházának, a tukománynak, művészetnek és ezek által az összemberiségnek.

»A katolikus testvéregyház örömebe belevegyl tehát a többi felekezetek tisztelete is, melylyel a biboros püspököt fogadják. Debreczen itt is nemesnek, jónak és olyannak bizonyul, ki a felekezeti szűk látókörön felül emelkedve, hű marad multjához, tiszta szívet rójjá le a tisztelet azon adóját, melyet bensőleg érez.

»Városunk azt az elvet vallja, hogy egy nemzet szent kötelessége közé tartozik megbecsülni a haza nagyjait, mert a történelem tanúsága szerint legszomóbb szerepe azon népek jutott, mely önfiamnak érdemeit kicsinyes nézőpontra helyezkedve nem akarta, nem tudta méltányolni. Már pedig a nagyváradai biboros püspök fényes állásában a haza javára munkálkodott s minden tettének rugója az a hazaszeretet volt, melyek megszentelt a hívő lélek és egyháza érdekeit nemes fegyverekkel védő élő hit áhitata.

»Éppen azért a javarészből protestáns Debreczen is szívesen látja körében a katolikus egyház egyik kimagasló főpapiját és részt kér azon ünnepségekből melyekkel megtisztelik a biborost s mi nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy Debreczen szabad királyi város közönségének ez a nobilis eljárása a legszebb

és legbiztosabb záloga annak, hogy nálunk a felekezeti féltékenység magva áldatlan talajba hull.

Isten hozta e falak közé a biboros püspököt és mi lelkünkben óhajtuk, hogy legyen sok lelki öröme itt tartózkodása alatt híveinek vallásos buzgóságában és érezze magát jól a mi városunk vendégszerető és az érdemeket méltányolni tudó közönsége között.

»Főpásztori munkájának terhet könnyítse meg a szívből jövő tiszteletteljes hódolat.«

A »Debreczeni reggeli ujság« hasonló hangon ír »Schlauch Lőrincz« című vezérlő cikkében, melynek főbb pontjai így szólnak:

Ezrekre menő ember tömeg lelkes éljenzése, harangzugásközött vonult be tegnap délután Dr. Schlauch Lőrincz biboros Debreczenbe. Felekezet különbség nélkül örömmel üdvözölte e város apraja-nagyja a magyar alföld hatalmas metropolisának falai közt.

»Ünnepi díszben üdvözölte Debreczen város közönsége, régi jó nevéhez méltóan, nemcsak a biboros katolikus főpásztor, de hazánk egyik nagy magasságú közjogi állásban levő férfit, aki városunk kulturális fejlődéséért olyan nemes szívet, olyan lelkes örömmel, annyit áldozott.

»Schlauch Lőrincz biboros működésével sok és méltó dicsőséget aratott. A legelső élel látjuk őt mindég minden nemes ügynél, minden áldozatot kívánó intézménynél, a mely egyházának vagy forrón szeretett hazájának javára szolgál.

»Alig lehetne rövid néhány sorban csak halvány képét is adni annak az érdemnek és dicsőségnek, a melyet ő az egyház és haza szolgálatában szerzett magának. Köteteket foglalná magában, ha ezen érdemnek méltatására kiakarnánk terjeszkedni.

»Róla tudja mindenki milyen nemesszívű barát. Aldásos működésében százezrek könnyét száritotta fel. Segített a szerencsétlenségben, embereket mentett meg a kétségbeeséstől és ahol a szépért, jóért áldozatot kellett hozni,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kirándulás Sinájába.

Irta: Dr. SZALÁRDI GYULA.

A legmelegebb nyári délutánok egyikén ültem fel utitársammal a brassói pályaudvaron a gyorsvonatra, hogy kiránduljunk Sinájába s megtekintsük ott Károly királynak világhírű nyaralóját, mely ma néhány órára pihenőt fog nyújtani felséges urunknak, királyunknak.

Vonatunk a Czenk háta mögé került, melynek tetejére éppen az nap szállították fel külön e célra készült drótkötélpályán az első köveket Árpád millenniumi szobrához. Egy kis anachronizmus mindenestre van benne, hogy ide állítják a honfoglaló vezér szobrát, ahol sem ő, sem seregei nem jártak, — de másrészt jó, hogy ott lesz az. Hadd figyelmeztesse a Czenk alján lakó nemzetiségeket arra, hogy ez a föld Árpád népeé s nem engedjük azt oda senki fiának. Csak azután jól őrizze a magyarság azt a szobrot, senkitől megsértetni ne engedje.

A Czenk keleti lábánál a kies fekvésű Noa fürdőhely, a brassóiak kedvenc kirándulóhelye vonja meg szerényen magát.

A Tömös hídjánál balra hagytuk a legnagyobb csángótelepet: Hétfalut, mely hét önálló, de teljesen összeépített faluból áll, hová Brassóból külön közúti vasut visz. Hétfalu ethnographiai szempontból sok érdekes dolgot

nyújt ugyan, de nekünk ezuttal nem jutott időnk azok megsejmlélésére.

Befordultunk a vadregényes tömösi völgybe, hol a vonat folytonosan és rohamosan emelkedve szebben szebb tájakat tár az utas sóvár szeméi elé. Balfelől a Nagykőhavas sziklaorma s a híres sziklakapu, jobb felől a Keresztényhavas meredek oldala s hegyes csúcsa gyönyörködteti a szemlélőt; a völgy medrében pedig a Tömös csobogó vize egészíti ki a meglepően szép tájképet.

Minél feljebb haladunk, annál jobban összeszorul a völgy, míg elérjük a történelmi nevezetességű tömösi szorosot, melyet méltán neveznek »magyar Thermopylae«-nek. Itt szenvedett u. i. 1500 székely honvéddel hősi halált 1849. június havában a 28.000 orosz által megtámadott Kiss Sándor ezredes, kinek az volt feladata, hogy fedezze a magyar sereg zömének visszavonulását. A hősök emlékét a magyar mérnök és építész-egylet által 1879-ben emelt obeliszk örökíti meg.

Két hosszú alaguton áthaladva beértünk a predeáli nemzetközi pályaudvarba, mely éppen az erdélyi és romániai havasok vízvázlatára épült.

Sietünk kiszálni a kocsiból, hogy hamar túlessünk a vámvizsgálaton s maradjon egy kis időnk körülnézni vagy falatozni. Igyekezettünk hasztalan volt, mert minden kocsijában egy dorobáncz (oláh honvéd) állott s addig nem engedett leszálni bennünket, míg a legközelebbi vonat el nem indult.

A brassai alispáni hivataltól kapott útlevelelket le kellett előbb bélyegeztetni a predeáli pályaudvaron levő magyar szolgabírói hivatalban s csak azután engedtek át bennünket a pályaudvar román részébe, melyet egy kis vaskorlát a perronon (országhatár) választ el a mienktől. Itt ismét megvizsgálták és bélyegezték útlevelelket, addig nem mehettünk — a restaurációba sem.

Sehol olyan drága és olyan rossz sör nem ittam, mint a predeáli állomáson. 30 bani (fillér) volt egy poharul (így volt írva az étlapon) sör. Megjegyzendő azonban, hogy a romániai sörös pohár olyan kicsiny, mint nálunk a — boros pohár. Pénzüket elfogadják, de szörnyű keveset adnak érte. Minden frankra rá kell fizetni 20 fillért; — tehát még Romániában sem ismerik el a mi valutánkat. A pinceszérek többnyire beszélnek németül, sőt valamit magyarul is.

Azt gondoltuk, — a magyar menetrend után indulva — hogy másfél óráig kell várakoznunk a predeáli sör mellett. Azonban kellemesen csalódtunk. Romániában nem ismerik a középeurópai zóna-időt. Csakhamar felültünk tehát a román királyi vasutra.

A romániai vasuti kocsik elég csinosak és kényelmesek. Valamivel kisebbek a mieinknél; Valamennyien oldal-folyosóval bírnak. A II. oszt. kocsikban kékszíntű posztóval bevont ülések vannak, az oldalfalak pedig fehér bőrrel vannak tapetirozva.

áldott szive mindig megszólalt és mindig a legelső között járt.

»Ilyen nemes szívé emberbarátot, ilyen hazafit, ilyen főpapot felekezeti különbség nélkül örömmel üdvözlő körében Debreczen város közönsége. Az az éljen, a mely Debreczenbe vonulása mentén annyi ezer ember ajkáról felhangzott, igazi, őszinte, szívből fakadt lelkes éljenzés volt. Isten tartsa erőben hazája, egyháza javára sokáig Dr. Schlauch Lőrinczet.«

A király a vaskapunál.

A király, mint jelentettük, felköszöntőt mondott a Vaskapu megnyitásánál, mely ünnepség programmszerűen folyt le.

A felköszöntő így szól:

»Ez ünnepélyes pillanatban, mely benünket egyesít, hogy a közjólétnek nagy művét ünnepeljük, szerencsés vagyok két velünk barátságos viszonyban levő országnak fejedelmét üdvözölhetni, melyeknek a Duna hullámai által mosott partjai kölcsönös közelségükkel érdekeink közösségét jelképezik. A munkálatok, melyeket a Berlinben összegyűlt areopag Ausztria-Magyarországra bizott, be vannak fejezve; az utolsó akadályok, melyek a szabad forgalomnak a nagy folyam folyásában útját állották, el vannak háritva, büszke lévén arra a hivatásra, mely nekünk osztályrészül jutott, e csatornát megnyitottnak nyilvánítom, abban a meggyőződésben, hogy ez a nemzetközi érintkezés békés, valamint gyümölcsöző fejlődésének hatalmas lendületet fog adni. Poharamat népeim szerencséjére és boldogságára ürítem!«

Az uralkodók: I. Ferenc József, a román s a szerb király ezen ünnepélyre készített három arany serleggel koczintottak, melyben pezsgőbor volt és a közönség viharosan éljenzett.

Dániel kereskedelmi miniszter királyunkat magyarul, a többi uralkodókat francia nyelven kérte fel az emlékezetes serleg elfogadására, amiket köszönettel vettek át a koronás fők. (L. távirat.)

Dr. Schlauch Lőrincz

kardinális és püspök bérma-utja.

— Eredeti tudósítás. —

A bíboros egyházfejedelem Püspök-Ladányban.

Szeptember 27-dikén 2 órakor robogott be a gyorsvonat a püspök-ladányi pályaudvarba, hol Hajdu vármegye képvisellete, továbbá Püs-

pök-Ladány hatósága és r. kath. hitközségeinek valamint a debreczeni róm. kath. egyházközség küldöttsége és mások fogadták az egyházfejedelmet.

Először N á b r á c z k y főszolgabíró üdvözölte ő Eminenciáját Hajdu vármegye nevében. Igen meleg hangon tartott és benső érzelemtől áthatott beszédben kifejtette, hogy őt érte a megtisztelő föladat, hogy Hajdu vármegye határára fogadhatja a bíborost, és biztosítja ő Eminenciáját, hogy Hajdu vármegye törvényhatósága és népe részt követel magának a tiszteletből és szeretetből ott, hol a bíbornok magas személye iránt való tiszteletéről s szeretetről van szó.

A kardinális meghatottan köszönte meg Hajdu vármegye szives figyelmét és fölkérte a főszolgabírót, hogy fejezze ki őszinte köszönetét a vármegye főispánjának.

Ezután a debreczeni r. kath. egyháztanács küldöttsége tisztelgett, amely Püspök-Ladányig a főpásztor elé utazott. A küldöttség tagjai voltak: V á c z y János, Irinyi István dr., Wolafka Antal, Tárkányi Péter, Szentkirályi Tivadar, és Fereucz y Elek.

Irinyi István dr. a következő beszéddel üdvözölte a bíboros főpásztort:

Főmagasságu s fődő Bibornok Püspök ur!

Kegyelmes főpásztorunk!

Midőn mi debreczeni r. k. hívek értesültünk arról, hogy Eminenciád főpásztori egyik legfontosabb de bizonyára legnagyobb fáradságot igénylő teendője t. i. a bérmlás szentségének kiosztása céljából városunkat magas látogatásával megtisztelni kegyeskedtik: — mindannyiunk keblét őszinte öröm és lelkesedés töltötte el, egyrészt azért, mert ez alkalomból kifolyólag magunk közt láthatjuk Nagyvárad bíboros főpapiját, azon főpásztort, ki Debreczen kath. hívei kulturális és vallási érdekeit is annyira szíven viseli s ki e célra is ma annyi áldozatot hoz és hozott, másrészt pedig azért, mert szemmel láthatólag kifejezést adhatunk azon hódoló tisztelet, törhetlen ragaszkodás és őszinte hála érzelmeinek, melylyel Eminenciád iránt viseltetünk.

Ezen érzelmek hatása alatt nekünk mint a debreczeni kath. hívek összességét képviselő egyházközségi bizottság s iskolaszék küldöttségének azon biztosítással van szerencsénk Eminenciádat már itt a szomszéd törvényhatóság határára üdvözölhetni, hogy Debreczen város és annak különösen kath. hívei osztatlan örömmel s lelkesedéssel várják Eminenciádat kívánva hogy hozta Isten közénk s találja magát közöttünk jól!

Dr. Schlauch Lőrincz kardinális küvetkezőleg válaszolt:

»Végtelen jól esik lelkemnek, hogy azon város róm. kath. hitközségének küldöttségét láthatom, melyhez engem a szeretet kedves kötelkei fűznek; e szives megjelenésük tanúsága annak, hogy közöttünk azon édes viszony van mely az atyát gyermekeihez fűzi; tehát mint atya jövök gyermekeimhez! Isten éltesse Önöket.«

Ezután a p ü s p ö k - l a d á n y i r ó m. k a t h. h i t k ö z s é g képviselétében Fröhner Lajos plébános és Ács István segédlelkész üdvözölte a bíboros egyházfejedelmet; utánuk a püspök-ladányi községi képviselő testület a főbíró és főjegyző vezetése alatt tisztelgett, szintén a hódolat és szeretet őszinte kifejezésével üdvözölvén a magas vendéget.

A bíboros és püspök meghatott hangon válaszolt a szives szavakra, őszinte köszönetét fejezvé ki a szeretet nyilvánulásaira, melylyel őt átutaztában körülvették.

Ő Eminenciája ezután a budapesti gyorsvonat eléréseig a különböző küldöttségek tagjaival társalgott.

Mikor a Debreczen felé induló vonathoz kapcsolt szalonkocsiba szállt, a hátramaradt küldöttségi tagok és nagy néptömeg lelkes eljennel vett búcsút a bíboros főpásztortól.

Ő Eminenciájával utaztak: Radnai Farkas, Palotay László nagyvárad kanonokok, Fetsér Antal bíbornok-püspöki titkár, Makucz Ernő, a »Tiszántúl« képviselétében, Heiling József, sz. József-intézeti tanulm. felügyelő és a debreczeni r. kath. egyháztanács küldöttsége.

Debreczen ünnepi díszben.

Debreczen város közönsége valláskülönbség nélkül valóságos ünneppé avatta a bíboros egyházfejedelem megérkezését és ottani tartózkodását; és megtudta találni a helyes módot hódolatának és tiszteletének kifejezésére, midőn falai között üdvözölhetette hazánk nagy fiát, Schlauch Lőrincz kardinális és nagyvárad püspököt.

Szept. 27-dikén dél óta óriási néptömeg hullámozott az utcákon és uri fogatok robognak egymás után a pályaudvar felé a díszesen fellobogóztató utcákon. A háztulajdonosok, kathólikusok, reformátusok, a Kis-Várad utcán, a Piaczon, a Kossuth- Batthyányi és Szent-Anna-utcákon, merre a bevonulás végbement, házaitkat ünnepi díszbe öltöztették, hogy külsőleg is kifejezésre jusson az ünnepi hangulat.

A Szent-Anna-utcában, hol a róm. kath. impozáns templom van, diadalkapu várta a magas vendéget. Innentől fogva a pályaudvarig sűrű sorfalat képezett a közönség az utcák

Ismét festői vidéken, a P r a h o v a völgyön vezetett utunk. Két falu esett utunkba: A z u g a és B u s t e n i. Mindkettő nyaraló hely s mindkettőben többféle gyár látszik a Vasutról. Egy székely utitársunk beszélte, hogy ezeket a gyárakat mind magyarországi társulatok és vállalkozók építették. Harmincz évig meglehetősen haszonnal viszik az üzemet, azután (a román törvény értelmében) az egész a román királyra száll át, mint akinek privat birtokán a gyár épült.

Háromnegyedórai utazás után elértük kirándulásunk végeztéljét, a román királyi pár nyaralója által híressé vált S i n a j á t. A csinos kinézésű indóház mellett kényelmes bérkocsik várakoznak az utasokra. De nem érdemes igénybe venni azokat, mert mindjárt az indóház mellett kezdődik a szebbnél szebb villák és hotelek beláthatatlan sorozata. A királyi nyaralóhoz is, melyhez pompás karban tartott gyönyörű utak vezetnek, el lehet érni gyalog fél óra alatt.

A bérkocsikat inkább csak a kocsisok fel-tűnő öltözte miatt említettem. Fekete bársony, sarkig érő talár képezi az öltözetet, melyet a derékon korda-féle öv köt át. Lapos sapka és bagaria csizma egészíti ki ezt a különös kocsis-egyenruhát. Egyiktől (székely fia volt) megkérdeztük, nem nagyon meleg e az a bársonyruha? »A' biz' a — felelé — de csak elviselem a hasznáért; jobban megfizetnek itt, mint odahaza.« Különben csak Bukarestben és

itt kötelesek ezt a kényelmetlen öltözetet viselni.

Székely utitársunk, kiról az előbb megemlékeztem, felajánlotta, hogy megmutatja nekünk a kir. nyaralóhoz vezető utat. Alighogy elindultunk, a budapesti ev. ref. főgymnázium igazgatója csatlakozott hozzánk leányával együtt s így egész magyar társaságban tettük meg a valóban szép és kellemes kis kirándulást.

Sinaja az itt borzalmas, hosszas sziklafalat képező B u c s e s hegységnek déli lejtőjén terül el. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt rengeteg őserdő (fenyű) állott ott, hol most szebbnél szebb nyári lakok, vendéglők állanak, hol szingazdag szőnyegvirágok díszlenek és délszaki növények gyönyörködtek a szemet. Árnyas sétat — és mulató helyek, lawn-tennis játék hely, hatalmas vizsugarakat lövelő szökőkutak, villanyos iv-lámpák, katonai zenekar, egy szóval minden megvan itt, ami egy I. rangú európai fürdő vagy nyaralóhelyen található. A sétatereken elegáns közönség hullámozik, a nők közül sokan tarka, de nemzeti öltözetet viselnek, a legtöbben pedig a legelegánsabb párizsi divatot követik; a gazdag bojárak közül némelyek még ragaszkodnak az ő egyszerű, de kincseket érő nemzeti viseletükhöz, hanem a nagy többség már nyugat szokásainak hódol. Francia szót elég gyakran lehet hallani. A kir. udvar jelenléte ennyire átalakította ezt az évekkel ezelőtt még kietlen, zord, vad és lakatlan vidéket.

Kevés időnk lévén, siettünk egyenesen fel

a királyi nyaralóhoz. Utunk a K a l u g e r z á r d a kettős udvarán vezetett keresztül. Azok, akik még nem is oly rég, urai voltak az egész vidéknek, egyszerű czelláikba visszavonulva kegyelem-kenyérből tengetik életüket. Egy lei (franc) nem jut naponként egy-egy szerzetesre a kormány által nyújtott kárpótlásból. Egyik közülök ajánlkozott, hogy megmutatja a régi és új kolostor nevezetességeit. Megtekintettük a kalugerek régi kis templomát, melyben ma évenként csak egyszer tartanak istentiszteletet, a bucsu napján. Ez a legrégebb része az épületnek, de ennek építése sem nyulik feljebb a XV. századnál. A balfelől udvaron díszes, bizanti stílusban épült szép templom pompázik, mely egészen új épületnek látszik. Belsejét nem nézhettük meg, de hallottuk kívülről a kalugerek egyhangú, mélabus énekét. Zavarban voltunk: adjunk-e valamit a minket vezető szerzetesnek? Kezét nem nyújtotta, mint az olaszok szokták, az alamizsna után, de úgy látszik, szívesen fogadta azt.

Minél feljebb jutottunk a hegy oldalán, annál szebb vidék tárult szemünk elé, de az igazi vadregényes, festői szépségű táj csak ott kezdődött, amint átmentünk a meredek sziklafalak közt zuhogó Peles patak hidján s elértünk a P e l e s - v ö l g y b e. A természet és a művészet versenyre keltek egymással, hogy kellemessé tegyék a királyi pár tartózkodási helyét. Nem hiába költői lélek a román királyné (Carmen Sylva), látszik, hogy van ér-

mindkét gyalogjáróján, legelől a különféle egyesületek s társulatok, a tűzoltók, a kath. tanintézetek növendékei zászlók alatt sorakoztak tanítóik vezetése alatt.

A vasúti állomás is ünnepi díszben pompázott. A bejáratot zászlók, czimerek, virág-és galy-füzérek ékesítették.

Különösen szép képet nyújtott a pályaudvar belső része, melynek oszlopai guirlandokkal voltak körülfontva. Itt-ott izléses csoportokban elhelyezett zászlócskák és ezimerek emelték az összbemutató hatását.

A vasúti állomás terrasszáról kivezető út, melyet az érkező közönség részére szolgáló kijárással tartanak fenn, valóságos virág alagúttá volt átalakítva, ügyesen feldíszítve zászlókkal és lámpionokkal.

A vasut pályaudvarának környékén óriás néptömeg tolongott; a bejáratot tanulósg és rendőrség őrizte, hogy a rendet fentarthassa. Debreczen előkelő közönsége a várótermekben és a fedélzet alatt foglalt helyet, míg a hivatalos küldöttségek és a sajtó képviselői külön kordonnal elkerített helyen állottak föl. A rendet tanulók ünnepi díszben tartották fön.

A fogadásra megjelentek soraiban a következőket láttuk.

A várostól Simonffy Imre, kir. tanácsos, polgármester, Vértessy István, Boczkó Sámuel, r. kapitány, Ábrahám László, t. főügyész, Hajdu Gyula, Vecsey Imre, Körner tanácsnokok; — a vármegyétől: Rásó Gyula királyi tanácsos alispán, Weszprémy Zoltán, főjegyző és Orosz Sándor t. aljegyző, dr. Király Ferencz és dr. Kola János orsz. képviselők; — a kir. táblától: Danilovics Elek, Garam Jenő, Naszády Iván, Kölcsey Sándor, Jeney György, Unger Gusztáv, kir. táblai bírók; Pongrácz Jenő főügyész helyettes; — a közhadiseregbeli és honvéd tisztikar nagy számban, élükön Biró Kálmán ezredessel, Drauzen és Wurmb alezredekkel; az iskolák igazgatói közül: Cserhalmy József és Szűcs Mihály, azonkívül a r. kath. egyház-tanács tagjai, továbbá Kernhoffer József, Serly Ede, Györfly Aladár, Mihálovits I., Szedlák J., Riekl Géza, Csathó Zsigmond és számosan mások.

A megérkezés.

A biborost hozó vonat csaknem egy órai késéssel érkezett be a pályaudvarra. Mikor a közönség meglátta a biboros szalonkocsiját, zúgó éljenzésben tört ki, amely újra felhangzott midőn az ősz főpap tisztelt alakja megjelent a kocsijában.

Kiséretén kívül vele jöttek a fogadó bizottság tagjai is, a kik Püspök-Ladányig eléje utaztak a biborosnak.

zéke az igazi szép iránt. A műkertészetnek minden pompája s az ősz természetnek nemes egyszerűsége és komoly fensége veszi körül a királyi párnak izlésteljesen épült nyaralóját. Maga a fejedelmi nyári lak egyemeletes, elég terjedelmes rigl-wand épület. Az őrtálló román honvédek nem engedtek be bennünket, hogy megnézzük az épület belsejét, (pedig akkor nem tartózkodott benne az udvar) s így meg kellett elégednünk azzal, hogy a palotát környező fenyves-kert gyönyörű séta-utain keressünk némi kárpótlást magunknak.

Különben is sietnünk kellett vissza a vasúthoz, mert azok után, amiket e gyönyörűséges nyaraló-telep drágasági viszonyairól hallottunk, — elment a kedvünk attól, hogy itt vacsoráljunk, vagy pláne, hogy itt töltsük az éjszakát. Egy tisztes lakás — egész nyárra — 2000 lej; öt forintból alig lehet — megvacsorázni.

Mire leértünk az állomáshoz, éppen csak annyi időnk volt még, hogy vehettünk egy pár képes levelezési lapot; megírni már csak a vasúti kocsiban tudtuk.

Predeában ismét át kellett esni a boszszantó vámvizsgálaton s így kétszeres örömmel üdvözöltük a magyar határt. A kupéban azután romániai trabucco bodor füstje mellett, egyértelműleg konstatáltuk, hogy bár kirándulásunk minden tekintetben sikerült és Sinaját igazán érdemes volt megnézni, mégis csak — jobb itthon, a hazai szabad levegőn.

Az üdvözlések.

Első sorban Debreczen város nevében *Simonffy* Imre kir. tanácsos polgármester üdvözölte a biborost a következő beszéddel:

Főmagasságu Biboros Püspök Ur!

Mint Debreczen szab. kir. városának polgármestere, a város közönségének nevében örömtelt szívvel üdvözölöm Excellenciádat. Jól lehet tudomásunk van, hogy egyházi fényes, nagy ünnepély megtartására jött Debreczenbe; mégis kivétel nélkül örömmel üdvözöljük, mert jól tudjuk azt, hogy szeretettől vezérelve mindnyájunkhoz is jött.

Fogadja Excellenciád tiszteletünk és szeretetünk kifejezését; engedje a gondviselés, hogy Excellenciád, a lelkes hazafi, az ékesen szóló főpap, a nemes szívü emberbarát hazája és hivei javára sokáig éljen!

Ismétellen üdvözölöm városunk falai között. Az üdvözlő beszédre *Schlauch* Lőrincz kardinális körülbelül a következő szavakkal válaszolt:

»Nagyságos Uram! Mélyen Tisztelt Uraim!

Én a béke olajágával jöttem Debreczenbe. Jöttem keresztény szeretetet hirdetni. Szíves fogadtatásuk azt sejteti velem, hogy méltányolni tudják a szeretet hirdetését.

Mert a szeretetre szükségünk van mindnyájunknak, bármilyen legyen a gondolkozásunk, meggyőződésünk. A szeretet teremti meg az összetartozandóságot és ez ment meg bennünket minden veszélytől.

Fogadják a szeretet hirdetőjének köszönetét a szívvel fogadtatásért.

Viharos éljenzés kísérte az egyházfejedelem szavait.

Ezután *Unger* Gusztáv, kath. iskolaszéki főgondnok, a *róm. kath. hívek* nevében üdvözölte a püspököt. Beszéde, melyet éreces hangon, lendülettel adott elő, a következőképen hangzott:

»Főmagasságu és főtisztelendő Bibornok-Püspök, Kegyelmes Urunk!

Főpolgármester ur ő nagysága mint házi gazdának szíves Isten hozottja után, szerető hived a Debreczenben lakó katolikusok nevében, az őszinte szív melegével üdvözöllek. Már maga a hír, mely jövedeleddel jelzél, örömtől keltett szívünkben és ma, midőn a hír által elvesztett remény édes valósággá vált, örömről leírhatatlan.

Isten nevében jössz hozzánk, hogy szerető gyermekeink hitét a szentlélek segélyével megerősítsed, a hit bajnokaivá avasd fel őket.

Örömtelt kebelled várnak a felavatandó gyermekek és a szülők, kik kisdedeikkel együtt megújítják ma gyermekkorukban tett szent fogadásukat, örömmünnepeünk van nekünk, melynek magasztosságát emeli, mit feledhetlenné tesz a Te személyes jelenléted.

Hisszük azt, hogy midőn a szentlélek segélyével szentelt olajjal szent hitünk bajnokaivá avatod gyermekeinket, ugyanakkor áldó kezű érintése által, a kebledben magasztosan élő honszeretet tüzeből minden gyermeknek jut egy szikra, mely szívük melegétől tápot nyerve éled, lángra gyul, tettekre buzdít és nem alszik ki soha.

Tetteikkel fognak bizonyoságot tenni gyermekeink, hogy a valóban jó katolikus rossz hazafi nem lehet, hogy Isten nevében kezdve munkáikat a békében, a veszély idején Jézus nevével állanak a küzdőterre, hogy társaikkal együtt megvédjék e forrón szeretett hazát, melynek szent minden porszeme.

Tart karokkal, forró kebelled várunk, jőjj erősítsd meg a mi hitünket, taníts, hogy Téged, mint példányképet követhessünk a haza szeretetben. — oktass felebaráti szeretetre, hogy nem bántva senkit, nem támadva, hanem védve vallásunkat, a mint tiszteletben tartjuk más felekezetünk vallási meggyőződését, ugyanakkor tiszteletet követelünk saját meggyőződésünknek.

A Mindenhatótól áldást kérünk szent működésedre, hogy a felavatott bajnokok erős

hittel, vallási meggyőződéssel, egyuttal a valódi hazaszeretettel is apostolai lesznek.

Isten hozott, egy szívvel-lélekkel zengjük az éneket:

»Ecce Sacerdos magnus.«

Örömtelt kebelled fohászként kiáltjuk:

»Áldott, ki az Ur nevében jön.«

Schlauch Lőrincz biboros a mély hatást tett beszédre a következőkben válaszolt:

»Nagyságos Uram!

Én líveimhez jöttem, hogy azon érintkezési pontokat, a melyek bennünket összekötnek, még szilárdabbá, még erősebbé tegyem. Eljöttem meggyőződni arról, hogy ezek az érintkezési pontok fennállanak-e, hogy a valódi szeretet így él-e a hívek lelkében, a mint a szeretet vallása azt tanítja, hogy erősödött-e, gyarapodott-e?

Eljöttem megerősíteni a szeretet hitét, a szívekbe önteni az Isten iránti bizalmat, a mely megoltalmaz minden veszedelemtől, mert hiszen: »Ha Isten velünk, akkor ki ellenünk?«

A bérmálással én a gyermekeket jöttem magamhoz ölelni s tudom, hogy ez által magamhoz ölelem a szülőket is.

A debreczeni katolikus hívek szívvel fogadtatását igen köszönöm. (Zajos, szünni nem akaró éljenzés.)

A bevonulás.

Az éljenzés lecsillapultával a biboros egyházfejedelem kíséretével együtt a virág-alagúton keresztül Debreczen város ötös díszfogathoz vonult.

Erre a menet megindult.

Megnyitotta azt két lovashajdu.

Utánuk kocsin egy rendőr alkapitány haladt.

Ezután az első díszfogatban *Váczy* János, az egyház főgondnoka és *Unger* Gusztáv, kir. táblai bíró, iskolaszéki főgondnok vonult.

A második kocsiban, a város díszhintájában *Schlauch* Lőrincz dr. biboros és püspök foglalt helyet, mellette ült *Simonffy* Imre, kir. tanácsos, Debreczen szab. kir. város polgármestere.

A következő díszfogatban *Radnai* Farkas kanonok és *Irianyi* István dr.; a negyedik hintóban *Palotay* László kanonok és *Szenkirályi* Tivadar; az utána jött kocsiban *Fetser* Antal bibornok-püspöki titkár és *Mayer* Antal bibornok-püspöki könyvtáros foglaltak helyet.

Majd következett a kocsik végtelen sora a hivatalos és előkelő tisztelgőkkel.

A közönség két oldalról sűrű tömegekben ellepte az utcákat, melyeken a menet végig vonult.

A biboros egyházfejedelmet tüntető éljenzéssel fogadták. Az egyesületek és tanulósg meghajtotta zászlóikat előtte.

A bevonulás valóban impozáns volt.

A kath. templom előtt hatalmas és gazdagon díszített diadalkapu állott, melynek homlokzatán e fölírat volt olvasható: *Aldott, ki az Ur nevében jön!*

A templom homlokzata szintén ünnepi díszben ragyogott. Szent István és sz. László királyok életnagyságu képe mellett a pápa és a biboros egyházfejedelem czimere ragyogott.

A diadalkapun, ugy szintén a templom nemzeti, Debreczen városi színeket, továbbá a pápa és a kardinális-püspök színeit viselő lobogók lengtek.

Az egésznek benyomása nagyszerű s lélekemelő volt.

A templomban.

A menet a templom előtt megállott. A biboros egyházfejedelmet a templom bejáratánál *Wolafka* Nándor dr., v. püspök, debreczeni prépost-plébános fogadta főpapi díszben fényes segédlettel, mire a kardinális bevonult a templomba. A főoltárhoz vezető úton két oldalt fehér ruhás leányok szórtak virágot a főpásztor elé. A mennyezetet, mely alatt a kardinális bevonult, az egyháztanács tagjai vitték.

Ezalatt a kóruson fölhangzott a városi dalos egyesület éneke: »*Ecce Sacerdos Magnus.*«

A biboros a főoltár előtt felállított térdep-lőn eközben rövid imát mondott, majd megáldotta a jelenvoltakat és kíséretével együtt a plebániára vonult, hol a küldöttségeket fogadta.

A küldöttségek fogadtatása.

A r. kath. papság Wolafka Nándor v. püspök és plebános vezetése alatt elsőnek járult az egyházfejedelem elé.

A kegyesrendiek házfőnöke következőleg üdvözölte a főpásztort:

A helybeli kegyes tanítórend társai jelentünk meg, hogy fenti tiszteletünknek adjunk kifejezést, a multa való gondolat hálával tölti el szívünket, mert a n.-váradai káptalan egyik tagja építette a házunkat, Gróf Csáky pedig templomunkat; biztositjuk hálánkról; imádkozni fogunk Eminenciáért.

Erre a biboros egyházfejedelem így válaszolt:

Ő is hálásan emlékszik meg mint tanítványuk a Piaristákról; ezután a bemutatás következett.

Az ev. ref. lelkesi kar és hittani intézet küldöttségét Némethy Lajos lelkes vezető, következőleg üdvözölte a biborost:

Főmagasságu Bibornok és Püspök ur!

Mint a helybeli ev. ref. egyház legöregebb lelkesze a lelkesi kar s a hivatalos útja által megjelenésében akadályozott Kiss Aron püspök nevében eljöttünk üdvözölni hódoló tisztelettel a r. k. egyház biboros főpapját s a kath. polgárság főpásztorát. Mi türelemmel, a ker. kath. türelem érzelmével viseltetünk a kath. polgárság iránt, mert meg vagyunk arról győződve, hogy a ker. felekezetek közötti békeség és egyetértés hazánk boldogítására feltétlenül szükséges és habár külön meggyőződés szerint tiszteljük is Istent, mégis a közös szeretet, egyetértés az, melynek hazánk boldogságát köszönheti.

Schlauch biboros a beszédre következőképen válaszolt:

»Köszönöm, hogy megjelentek itt előttem. Teljesen átérzem azokat a vallási meggyőződésből eredő szavakat, melyeket hallottam, és bár vallásban különbözünk egymástól, de egyben, a hazaszeretben egyeknek kell lennünk. Szép az a türelem szó. Erény az, de jobban szeretném azt kitörölni az emberek egymáshoz való viszonyából s helyébe e szót: szeretet, alkalmazni. Én szeretetből jöttem ide és azt óhajtom, hogy a szeretet szelleme lelkesítsen minket és szüntesse meg a különféle surlódásokat.«

Ezután hosszabban beszélgetett a küldöttség tagjaival s sajnálattal fejezte ki, hogy Kiss Aron nem jelenhetett meg.

Simonffy Imre polgármester, kir. tan. Debreczen város tanácsának tagjai s a város nevében üdvözölte a biborost, ki megjelenésével nemcsak a katolikusoknak, de nekik is nagy örömet okozott. Köszöni a Püspök által a városnak adott jótéteményét, élteti a püspököt.

Ez üdvözlésre a biboros így válaszolt:

Mint magyar ember, magyarok közé jöttem; köszönöm a szíves fogadtatást és a város bőkezűségét, melylyel a katolikusokat segíeli.

Rázsó alispán, Hajdu vármegye nevében üdvözli a bibornokot s kéri, hogy fogadja jóindulatába a vármegyét.

Bibornok-püspökünk erre így felelt:

Poetikus érzelmek élnek szívemben, valahányszor a nagy alföldet átlépek; köszönöm a szíves fogadtatást.

Ezután a cs. és kir. hadsereg és a honvédség tisztikara tisztelgett. Drauzenz őrnagy vezetése alatt.

Következett az izraelita hitközség küldöttsége. Krausz Vilmos főrabbi és Reichmann Armin hitközségi elnök üdvözlik, mint kath. főpásztort, mint államférfiut, mint a város kulturális czéljainak előmozdióját, mely kulturális intézményben az ő gyermekeik is nevelést

nyernek. Köszönik e kegyességet. Éltetik a biborost.

A biboros egyházfejedelem válaszul kijelentette, hogy hosszú élete folyamán megtanulta, hogy az életre nézve mindent nem subjectiv, hbnem objectiv szempontból kell felfogni, így tekinti ezen küldöttséget, melyről tudja, hogy azt a tradíciót, melyet mi, ők is elfogadják s Istentől származottnak tekintik.

Dr. Király és dr. Kola országgyűlési képviselők tisztelegtek ezután.

A kereskedelmi s iparkamara Szabó Kálmán elnök üdvözlésére a biboros kijelenti, hogy a keresk, és iparkamara iránt mindenkor tisztelettel viseltetik.

A kereskedelmi társulat Zádor Lajos elnökkel; a keresk. akadémia Dr. Beyer Ferenczel élén, mint magyar hazafit élteti a biborost.

Az egyházfejedelem a ker. akadémia tagjainak lelkére köti, hogy szerető és becsületes embereket neveljenek.

A kir. ítélő tábla küldöttsége nevében Garam Jenő üdvözli a főpásztort, mire a bibornok azt mondja, hogy ő igen közel áll hozzájuk, mint aksolutus jurista.

Géressy Kálmán, tankerületi főigazgató, mint ilyen és mint magyar polgár üdvözli a bibornokot.

A gazdasági tanintézet tanári kara Szücs Mihály igazgatóval élén üdvözli az egyházfejedelmet és kijelenti, hogy a hitre és vallásra fekteti a gazdasági boldogulást.

A biboros e kijelentést nagy örömmel fogadja. Csak az lehet jó hazafi, ki becsületes, e kettő elválaszthatlan egymástól.

Ezután a Fröbel-iskola tanári kara tisztelgett Fazekas Imre igazgatóval az élén.

Utánuk Eötvös L. Károly tanfelügyelő üdvözli a biborost és kijelenti, hogy a debreczeni r. kath. iskolák mintaiskolák.

A m. kir. posta- és táviratügyi személyzete Csath Zsigmond postafőnökkel az élén szintén lerója tisztelete adóját ő Eminenciájára iránt.

A r. kath. iskolaszék és egyházközség dr. Wolafka Nándorral, ki az összes tagok nevében nagy örömmel, rajongó hódolattal jelen meg, mert érzi, hogy gr. Csáky püspök óta még nem volt oly püspök, mint Eminenciád, ki annyi jót tett, áldozatot hozott Debreczenben a kath. ügyért, ezért örvendünk, hogy most alkalmunk van tiszteletünknek s köszönetünknek kifejezést adhatni.

A r. kath. tantestület szónoka következő beszéddel üdvözölte az egyházfejedelmet:

Főmagasságu és Főtisztelendő Bibornok

Püspök Ur!

Kegyelmes Atyánk!

A debreczeni róm. kath. elemi iskolák tanítói kara tisztelettel és hódolattal jelenik meg Főmagasságu és Főtiszt. Bibornok Püspök Ur kegyes színe előtt.

A kath. egyház az iskolát mindenha veteményes kertjének tartotta. Ezen veteményes kertnek vagyunk mi munkásai, kiknek minden törekvésünk oda irányul, hogy Krisztus egyházának hű gyermekeket, édes magyar hazánknek derék polgárokat adjunk. Mi az egyháznak és hazánknek vagyunk napszámosai. Munkánk nehéz, de fáradságunkat megkönnyíti, erőnket aczélozza az a tudat, hogy e munkánkban F. és Ft. B. P. Ur a mi vezérünk, kinek fényes, ragyogó szelleme bevilágít nemcsak a mi lelkünkbe, hanem áthatja fényével hazánk minden igaz fiának lelkét; munkánk édessé teszi F. F. B. P. Ur nemes szíve, melynek jóságát és kegyét mindannyiszor tapasztaljuk, midőn munkánk által főpásztori magas elismerésére magunkat méltókká tettük.

Hálás szívvel köszönjük F. F. B. P. Ur kegyességét és igérjük, hogy ezután lankadatlan szorgalommal munkálkodunk az egyház veteményes kertjében s hogy Isten szent kegyelmével ezen ígéretünket teljesíthessük, kérjük F. F. B. P. főpásztori áldását.

A biboros egyházfejedelem kedvesen vette az üdvözlést és buzdította a tantestület tagjait,

hogy úgy mint eddig, ezentul is a király, egyház és haza szeretetére neveljék az ifjúságot.

Ezután a Rózsafüzér-társulat tagjai tisztelegtek Krepanszky János dohánygyári felügyelővel élükön, aki örömmel jelentette a kardinálisnak, hogy a társulatnak ezer (1000) tagja van már.

Biboros és püspök ő Eminenciájára válasza így hangzott:

»Szeretem önöket; mást nem tudok mondani, mint hogy szívemen hordozom érdekeiket. Buzdítani jöttem önöket s azt hiszem, magam is buzdulok. Amint a polgármester ur említette, lehetséges lesz, hogy hű vágyukat nemsokára megvalósíthatjuk.«

A bevonulás.

Debreczen, szept. 27.

A kora reggeli órákban zuhogó esőre ébredtünk; de ez csak a levegőt tisztította meg, mert mire ő Eminenciájára 8 órakor szent miséjéhez vonult díszes hintóján Fetsler Antal titkára kíséretében, az eső megszűnt. A templom főajtójánál mélt. dr. Wolafka, nsgos Radnay s Palotay kanonok urak s az udvari és helybeli valamint a vidéki papok fogadták a teljes bibornok érkező főpapot, ki áldását osztogatta. A bibornok esendes misét mondott, ennek végzetével szószerűkre ment a főpap; hivatkozott beszédjében arra, hogy a felszédült gyermeket csak a vallás védheti, melyet erős családi tradíció alapján kell beültetni a gyermek szívébe. Azután a vallás s vallástalan tudomány által képzett lelkeket mutatta be egymás mellett, utóbbinak sivárságát, megbízhatlanságát veszély esetén, előbbinek szilárdságát s eszményi szépségét a Boldegságos Szűz Anya képében.

Ez óriási hatást keltő beszéd után, melynek minden szava igazi tradíciót fog képezni kath. családjainkban, a bérmálás szentségét kezdte osztogatni s e szentségben azon Szentlélek Isten kegyelmét, ki az ő nagy lelkét is, minden beszédjében ihleti. 638 nő s leány vette fel ma a szentséget. A templomban a főiskola ifjúságának válogatott tagjai, rendezői vállszalaggal felékesítve példás rendet tartottak. A bérmálás már-már de volt fejezve, midőn egy pár szegény tanyai földműves fiugyermeke számára kérte kiszolgáltatni a szentséget s visszafordult az oltártól a főpap s azon szeretettel, melyet oly hűen képviselt Mesterétől (Krisztustól) tanult, mindjárt eleget tett ezek kérésének, kik másnap keserves munkájuk miatt be nem jöhettek volna. E kis incidens igen kellemesen érintette a jelenlevőket. 3/4 11-kor ért véget, az első nap munkája.

Látogatások.

A fentemlített kísérettel vezette a cz. püspök-plebános a kardinális diszfogatához, melyen a plebániára visszajövén, gyorsan átöltözöködvén, 1/2 12-kor az új, de máris oly áldásosan működő zárdát abban a szerencsében részesítette, hogy első vendégeül a bibornok főpapot fogadhatta. Azt a főpapot, kinek atyai jósága, ismert bőkezűsége folytán vált lehetségessé, hogy már most működhetett a nevelés terén. (A napokban küldött át 30.000 frtot, mely nélkül a zárdá még most megnyitható nem lett volna.)

Ezután az egyházfejedelem Radnay, Palotay s Wolafka, valamint Unger világi elnök, Váczy János főgondnok és az udvari papság kíséretében a Szent-Anna-utcai templom külső díszítését tekintette meg.

A disztrakoma.

Az ebéd 1 órakor vette kezdetét. Hivatalosak voltak: Simonffy Imre kir. tan., polgármester, dr. Kola János, dr. Király Ferencz országgyűlési képviselők, Dobieczy Sándor vasúti üzletvezető, Drauzenz honvéd alezredes, Vurmb cs. és kir. alezredes, Unger Gusztáv s Garam Jenő táblabírák, Cserhalmy József kegyesrendi házfőnök, Némethy Lajos, K. Tóth Kálmán ev. ref. lelkesek, Szigmeth Károly hely. üzletvezető, Váczy János főgondnok, Rázsó Gyula alispán, dr. Irinyi István egyházi főgyász, a fent említett Radnay, Palotay kanonokok, Wolafka Antal jóság felvigyázó, Fetsler Antal

püspöki titkár, Mayer Antal püspöki könyvtárnok, Kovács Márk, Molnár Dezső debreczeni, Pálffy Béla v.-ujvárosi káplánok vettek részt. Az ebéd alatt a 39. ezred zenekara remek zeneműveket játszott Krause Antal karmester vezetésével.

Pezsgőnél felállt dr. Wolafka Nándor és ismert ékesszólásával éltette Ő Szentségét, a római Pápát, Ő Felségét, a magyar királyt, mint a kiknek kölcsönös bizalma helyezte Ő Eminenciáját a fényes s magas állásba. Az egész vendégsereg állva hallgatta a beszédet. Miután a zenekar tust huzott, tovább folytatta beszédjét, a fogadtatás lelkes voltára czélozván, éltette azt a nagy hírű főpapot, kinek nagy neve az egész világon ismeretes; semmitsem nagyítva e mondásával, mert mint bibornok világhírű. Beszéde végén kívánta, hogy mint egyházunk főpapját, hazánk nagy fiát, Debreczen város jóltevőjét az Isten sokáig éltesse. (Eljenzés.)

Ezután felállott a bibornok s így szólt: Mielőtt e város buzgó lelki pásztorának szavaira válaszolnék, ismételtlen megköszönöm azon szíves fogadtatást, melylyel Debreczen városa közönségének s nagyérdemű feje, Simonffy Imre polgármester ur részéről és az itt tulyomó számban s hatalomban levő ev. ref. egyház előjárósága részéről tapasztaltam. Biztosítom önöket arról, hogy vallásunkhoz őszinte szívből ragaszkodunk, egyszersmind azonban méltányoljuk minden felekezethez törekvését, melylyel önjaváért küzd. Ami e városba lépésem óta igen kellemesen érintett, az, hogy azt láttam, hogy midőn e város egyházai között a béke s szeretet szelleme él, addig a hitélet oly örvendetes fellendülésének jeleivel találkoztam, mely egyháztörténetében páratlan s azt hiszem, hogy hiven nyilatkozom, midőn azt mondom, hogy a jelenlegi lelki pásztor oly buzgóságot tanúsít hűvének hitélete fellendítésében, mely páratlan Debreczen történetében. Ezen működése mutatja, hogy mélt. dr. Wolafka cz. püspök-plébános szíve-lelke egyházáért lángol. E működésében úgy járt el, hogy másokat nem bántott soha. Gondozta a magáét, nem nyult a máséhoz. Isten adjon erőt neki, hogy tovább is folytathassa munkáját s kiérdemelje hívei szeretetét s püspöke háláját.

Ezután Némethy Lajos, ev. ref. lelkész emelte poharát. Tegnap, mint legöregebb ev. ref. lelkész, társai nevében sietett Ő Eminenciája üdvözlésére; most pedig, mint egyén, mint magyar ember Magyarország egyik kiváló főpapját üdvözlö. Nem szükség erényeit hosszasan ecsetelni, tudja, hogy bölcs, áldozatkész, buzgósággal teljes. De tegnapi hozzánk intézett beszédjének van két kimagasló pontja, azt mondta válaszában ugyanis, hogy szeretné a szótárból is kitorolni e szót: a »türelem« s helyébe a keresztény szeretetet tenné. Ezt érezte ő is s örül, hogy Eminenciája is így érez. Másodszor azt mondta, van ugyan elválasztó fal köztünk, de ne ezeket keressük, hanem ami összetart s ez a hazaszeretet. E két pont készítette felszólalni, kívánva, hogy a keresztény szeretet apostolát tartsa meg az Isten soká a hazai iránti szeretetben. Azt mondom a költővel: »Addig éljen, míg a hazának él. S ő él soká, soká!«

Ezután Wolafka cz. püspök Simonffy polgármestert, mint egyházunk jóakaróját élteti.

Majd K. Tóth Kálmán a debreczeni ev. ref. egyház ékes szavu papja állt fel. Hugó Viktor művéből olvasom, hogy a Jákob álma nem álom, hanem való, melynek első foka a bölcső, 2-ik az iskola, 3-ik a család, 4-ik a haza, 5-ik az egyház, 6-ik a Golgotha keresztje. Találkozunk e lépcsőkön, bár meggyőződésünk sokfelé van is. Megemlékszik Guzmics Izidor volt pannonthalmi főapátról, Kazinczy Ferencz és az akkori komáromi ev. ref. lelkész barátságáról. Guzmics így ír Kazinczyhoz: »Barátom, megérjük-e, hogy papjaink jól tudjanak magyarul (Ez időben minden felkent papjai latinul beszéltek). Etltek az évek 1845—6 táján Budapesten a magyar ifjusági kör elnöke, egy

fiatal budapesti papnövendék, kinek lángelke a hazáért égett, ki mint ez önképző kör elnöke híres lett az országban, az erős subordinatív köteléke mellett is a fentemlített eszméért küzdött. Én azt hiszem, hogy e fiatal pap még a biborban sem feledi ifjuságának e rózsás emlékéit. Azt mondják rám, író vagyok, tehát a magyar irodalom buzgó előharcosáért emeltem poharamat dr. Schlauch Lőrincz bibornokot az Isten éltesse.

Ő Eminenciája közbeszólt: »az a német nevű Schlauch egyszersmind azon kör korrektora is volt.«

Még U n g e r világi elnök köszöntötte fel a bibornokat, az ő mélyreható szavaival s valóságos buzgóságtól lángoló szeretetével kívánva Istentől minden jót. Majd a polgármester s az alispán ur is szintén Dr. Schlauch Lőrinczért üriték poharukat, kedélyes szavakban éltetvén őt. Az ebéd a legjobb hangulatban folyt le, mely után a meghívottak kedves emlékekkel távoztak el.

Az étékrend a következő volt:

- Barna leves.
- Libamáj pástétom aspikkal.
- Angol vosepecsenye körözve.
- Krémfánk.
- Pulyka-sült. Édes s zöld salátával.
- Torták. Édességek.
- Fagyalt.
- Gyümölcs. Czukorkák.
- Fekete kávé.
- B o r o k:
- Vörös bor.
- Marsalaasszu.
- Érmelléki.
- Bagoméri.
- Pezsgő.

Debreczen, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Schlauch tiszteletére katolikus polgárok lampionos menetet rendeztek; tizezernél több ember vonult végig zenészó mellett az utcákon éljenzve a főpapot, kit Tóth László üdvözölt; ezután dalárda énekelt. Schlauch Lőrincz biboros a néphez hazafias beszédet intézett, mely nagy lelkesedést keltett.

Felhívás előfizetésre.

F. évi október hó 1-től a „Tiszántúl“ politikai napilapra új előfizetést nyitunk.

A „Tiszántúl“ zászlójára a katolikus s hazafias szellem és irány eme jelszavai vannak felírva: Isten, király, haza!

A „Tiszántúl“ az egész országban a legolcsóbb politikai napilap.

Kérjük tisztelt elbarátainkat, hogy lapunk terjesztésével szent s hazafias elveinket is minél szélesebb körben terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek a lap homlokán olvashatók. A szerkesztőség.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Regészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. u. 3—5-ig 20 krért. Más időben 50 kr.

- Ok t ó b e r 1. Közigazgatási ülés a városházán.
- 3. 4. Löverseny a nagyvárad gyepen.
- 4. A nagyvárad kath. kör millenniumi ünnepélye.
- 5. Megyei közigazgatási ülés d. e. 10-kor.
- 7. A Csányi György elleni sajtótárgyalás.
- 8. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.
- 18. A főreáliskola palotájának fölavatása.

A kath. kör millenniumi ünnepélye.

Népes ülést tartott tegnap d. u. 5 órakor a kath. kör választmánya, melyen kizárólag az október 4-iki ünnepély részleteivel foglalkoztak. Az ünneprendező bizottság beszámol az előké-

születekről, melyekből itélve a vasárnapi ünnep-ség sikere iránt a legszebb reményekkel lehet eltelve a választmány. Véglegesen megállapították a programot, melyet holnap megküldenek a tagoknak és a meghívandó vendégeknek. A dalárda éneke nyitja meg az ünnepély sorrendjét, mit az elnök megnyitja és Kará-csonyi János dr. felolvasása követ. A dalárda második éneke után Imrik Gusztáv ügyvédjelölt szavalja Kemeues szép darabját: »A magyarok Nagyasszonyához.« Végre a szózat elnéklése zárja be az ünnepélyt.

Elhatározta továbbá a választmány, hogy az ünnepélyre a tagok családait is meghívja: tehát nők is vehetnek részt ugy a délelőtti ünnepélyen, mint este a Zöldfában tartandó banketten. A bankettre különben már eddig is szép számmal jelentkeztek a kibocsátott ivek. Ivek vannak: a kör helyiségében, a Wurst-czégnél, Imrik Gusztáv és Fetser Antal uraknál. Egy teríték ára (borral és zenével együtt) 1 frt 50 kr.

* **Fraknoi Vilmos** ur ő méltósága cz. püspök részéről felkérettünk annak kijelentésére, hogy a »Tiszántul« szept. 24-iki számában közölt tudósítás, mely szerint a Nemzeti Zenede javára alapítványt tett volna — minden alapot nélkülöz. A főnebbi hírt a »Tiszántul« a budapesti lapokból vette át s ezért felkérjük fővárosi lapjainkat, hogy a helyreigazításnak helyet adjanak.

* **Kinevezések és áthelyezés.** Az igazságügyminiszter H r a b a l l Ötő nagyvárad-i törvényszéki joggyakornokot a nagyvárad-városi kir. járásbiróságához aljegyzővé; O r o s z Kornél margittai kir. járásbirósági telekkönyvi betétszerkesztő szakdíjnokot a nagyvárad-i kir. törvényszékhez irnokká, L e n g y e l Károly tenkei járásbirósági díjnokot a szarvasi járásbirósághoz irnokká nevezte ki. — B a l z á m Béla m.-csékei járásbirósági irnok a debreczeni kir. törvényszékhez helyeztetett át.

* **Választás a főreáliskolában.** A nagyvárad-i főreáliskola, Arany János önképzőkörének ifjusága Dr. Türr Lajos tanárelnök vezetése alatt alakuló közgyűlést tartott. A választást következőképpenejtették meg: elnök: V á r k o n y i Kálmán VIII. o. t., alelnök: G u t t m a n n Ármin VIII. o. t., főjegyző: M o s k o v i t s Sándor VIII. o. t., könyvtárnok: C s e t e Mihály VII. o. t., pénztárnok: K l e i n Ödön VIII. o. t., ellenőr: K a l o c s a y Rezső VIII. o. t., aljegyző: S i n g e r Béla VI. o. t.

* **A népfölkelők jelentkezése.** Az 1893. évi XXXVII. t.-cz. értelmében a Nagyvárad város területén tartózkodó helybeli vagy idegen illetőségű mindazon katonailag kiképzett népfölkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a haditengerészetben, a honvédségben, ezek póttartalékában, vagy a csendőrségnél szolgáltak, továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik népfölkelési (rózsaszínű) ajándéki lappal el vannak látva, évenként egyszer személyesen, vagy írásban jelentkezni tartoznak, figyelmeztetjük, hogy a f. évben október hó 26., 27. és 28-ik napján, mindenkor reggeli 9 órakor, Nagyváradon, a kisvárosháza sorozó termében. (Olaszi Fő-utca a Széchenyi szállodával szemben.) akképen jelentkezzenek, hogy október hó 26-án az 1854—1864. okt. hó 27.-én az 1864—1874. években született, és Nagyváradon illetőséggel bíró, október 28-án pedig az 1854—1874. évi szül. idegen illetőségű katonailag kiképzett népfölkelők jelentkezése fog elfogadtatni.

* **Száz forint az árvaháznak.** M e g y e r i Dezső szinigazgató az utolsó előadás jöveleméből, S a l Ferencz kir. tanácsos polgármester kezeihez száz forintot juttatott a nagyvárad-i árvaház alapjára. A nemes tett nem szorul dícséretre.

* **Szent-Mihály napja.** Tegnap este már hét órakor csendültek meg a harangok, hirdelve, hogy ma már Szent-Mihály napja lesz. A régi jó öregeknek ilyenkor megborsózott a háta, hiszen ez a nap volt a világ legkellemetlenebb foglalkozása, a költözködés napja. Hanem ma már megváltoztak a viszonyok! Az ujjabkori emberek aztán megváltoztatták ezt a rendszert, hogy ne kellessen az

ősz ily kellemetlen dologgal kezdeni. Mert biz' az ősz, Szent-Mihály napján köszönt be hivatalosan. Azonban ma már november elsején költözködni s így minden kellemetlenség nélkül térhetünk át az őszbe s nyugodtan nézhetjük a természet halálát... falevel hullását.

* **Mikor lesz a szüret.** A régi jó idők elmultak; a millió apró bogár tönkre tette a hegyet s vége a vig szüretnek. A nagyvárad szőlősgazdák vasárnap reggel közgyűlést tartottak a városházán, dr. Sipos Árpád elnökölte alatt. Az általános szüret idejét, október 12-re tűzték ki, jó idő esetére. Akinek azonban korábban érő szőlője van, egyszerű bejelentés mellett előbb is szüretelhet. Sal Ferenc polgármester indítványára kimondták, hogy a nagyvárad szőlősgazdák nem vesznek részt az október 1-én rendezendő millenniumi szőlőkiállításán, mert a kedvezőtlen időjárás miatt szept 30-ra nem küldhetnek fel szőlőt; később pedig nem fogadnak el kiállítási tárgyat. Baneth Géza bécsi borkereskedő megkezdésére, ki a szőlőfajokról, a bormennyiségről és az árákról kér részletes információkat, a gyűlés elhatározta a nevezett céget a következőkről értesíteni: a bormennyiség átlag 2000 hl-re tehető, az átlagos ár hl. á 20 frt. A válasz szövegezésével Wiener Jakabot bízták meg.

* **Őszi hangulat Nagyváradon.** Nagyváradon, — ha lehettek is a falevelek, ha el is mentek a vándormadarak, — még mindig nem szokott ősz lenni. Sőt még őszi eső is esik, hideg szél üvölt és mégsem mondhatjuk el — hivatalosan — hogy ősz van, pedig már ilyenkor mindenki felöltöben jár, hanem mikor a fűteza sarkain megjelennek a maró nit áruló tiroliaiak, akkor aztán ráhagyjuk, hogy csakugyan ősz van. Tegnap végre megjelentek a hideget hirdető lelkek s már tegnap este tele torokkal kiáltották »tiroli maronit vegyenek«. Szavukra az ember összeborzad, olyan hűvösen illetik az embert, — e talán nagyon is meleggőző szavak, — mert hát az ősz hirdetik. Nemsokára a ezirkus is felüli sátorfáját s gyönyörködhetik aztán a váradi publikum ez időszak szórakozásában: a »Dummer Augustok«, »Atléták«, »jockey-k« és »kötéltáncosok« produkcióiban.

* **Ninesenek árverelő.** A városi bérföldet most árverelné az árverelő küldöttség. Azonban a föld egy részét mivel már bérbevették, a hátralevő részre alig akadt egykét árverelő. A küldöttség pénteken beszüntette működését s csak a közeli napokban fogja folytatni.

* **Hetivásár Szalacson.** A kereskedelemügyi miniszter leiratban tudatja, hogy Szalacs község előljáróságának megengedte, miszerint a községben hetenként szerdán hetivásárt tartasson. Az állatfelhajtást és helypénzszedést azonban nem engedélyezte a miniszter.

* **A megkéselt Fanye Tógyer.** Végre Nagyvárad legismertebb csavargójának is baja akadt. Nem volt képes megbüntetni, csak néhányszor őt a törvényszék, pedig nincsen száma annak, ahányszor ez a fiatal csavargó lopott, verekedett vagy rabolt. Tegnap aztán Fesch Miska csavargó társával — ki szintén igen jól ismert alak — összeveszett és ez kést rántott elő és Fanye Tógyerbe mártotta. A csavargó sebe veszélyes, Fesch Miskát a rendőrség elfogta.

* **Etsedy Albert műterméből.** Városunk tipikus alakja, az ősz művész, költő és feltaláló Etsedy Albert, mikor egy-egy festményét egy szerencsés kézbe juttatja át, — potom egy piczulaért — megjelenik kezében a másik festmény. A publikum pedig tőri rajta a fejét, hogy hát mikor is fest Etsedy, hiszen éjjel sorsol, nappal is sorsol, meg aztán alszik is néhány órácskát. Ő vásonra leheli képeit — már ezt hiszik sokan — és ez Etsedy költeménye, még pedig egyik leghangulatosabb. Legujabb képét ifj. Rimánóczy Kálmán nyerte. Legujabb festménye Ős-Budavárát ábrázolja, úgy, ahogy az a török időben égnek meresztette orkait. Ott repked az ősi holló, csak a léghajó hiányzik, mert még akkor nem léteztek léggömb gyárak. Hanem a laikus publikum Etsedy Albertet is keresi a képen, ő aztán megmagyarázza, hogy melyik szobában — képeket fest. Lám, lám! Etsedy, az öreg festő már a török időben is élt, festett és költött, (néha pénzt, néha verset)

hány éves lehet tehát az öreg napjainkban s vajjon hanyadik képe az Ős-Budavár, melynek tétára csak egy hatos?

* **Hamis egy koronások.** Az utóbbi napokban sűrűbben forog közközen Nagyváradon a hamis ezüst pénz. A koronások vannak igen sikerülten utánozva; a metszés igen jó és a körirata is meg van. A hamis koronások aluminiumból vannak öntve s így könnyűségük elárulja; továbbá arról is meglehet ösmerni, hogy nem pengnek.

* **Rendőri kirek. Rablási kísérletből véres verekedés.** Pelle János hegyköz-ujlaki lakos eladta csikóját s bementek áldomást, inni egy czedulaház melletti koresmába. Őt cigány aztán, — ki szintén a koresmában volt, látták, hogy pénz van Pellénél, elakarták venni s mikor ez nem adta oda nekik, olyan verekedés akadt köztük, hogy a rendőrségnek kellett közbe lépnie. Ezek aztán derekasan végezték munkájukat s bekísérték a verekedő atyafiakat, kikről csak úgy csurgott a vér. — **Verekedés.** Szalontay Mihály és Varga Tógyer, vasárnap jól bepálinkázva összeveszték s a személyes differenciát, nyílt színen azonnal elintézték, miből kifolyólag, szerencsétlenségükre, közzéjük akadt a rendőrséghez. — **Megvert gyermek.** Szász Ferencet tegnap feljelentették a rendőrségnél, mert hároméves gyermekét úgy megverte, hogy belebetegedett s mindegyre rosszabbul lett az ártatlan gyermek. A rendőrség intézkedett a dühös atya lecsillítására. — **Meglopott joghallgató.** Simonka Jenő, a Staroveszky-utczán lakó jogásztól tegnap néhány ruhaneműt elloptak. A tetteseket keresik. — **Elveszett.** Egy főhadnagy privátdinerje tegnap elvesztette a kabáthoz való 2 csizlított hat forint értékben. A megtalálókéretik e tárgyakat átadni a rendőrségnek. — **Borbély és csizmadia.** Szó sincs róla, hogy kedélyes két mesterember a borbély meg a csizmadia is. Viringh Ferenc az utóbbi, Szücs Ferenc az előbbi mesterség képviselője, összevesztett egymással. A vesztés a borbélyeség volt, ki összetépett inggel és bevett fővel távozott a színtérről. — **Lopás:** Rozenberg Józseftől, Mihály Márton szabóságát, — ki Rozenbergnél lakott — több irományt, zálog jegyet, egy pár czipőt, esernyőt s több ruhaneműt ellopott és megugrott. A rendőrség körözi az ípsét.

A városi árvaház megnyitása.

Nagyváradon a millennium alkalmából létesített intézmények egyik legkiválóbbja, eredményében leghasznosabbja: a városi árvaház tegnap nyílt meg.

Hosszu félszázadon keresztül jótékony emberbarátok, nemesen érző polgárok, köztük nagy számmal főpapjaink, különböző összegekkel vetették meg alapját annak az intézetnek, melyre a késő utókor is méltó büszkeséggel tekinthet.

Kiváló, soha nem hervadó érdeme van az árvaház létesítésében Sal Ferenc kir. tanácsos polgármesternek, aki nemes buzgalommal fáradozott az árvaház létesítése körül.

Az árvaház diszes épületét vasárnap délelőtt 11 órakor nagyszámu előkelő közönség jelenlétében nyitották meg.

Egyelőre 7 árvát vettek fel, akik a megnyitás alkalmával már tisztán, egyforma ruhába öltözve, az árvaházba voltak.

Az ünneplő közönség közül feljegyeztük a következőket: Az igazgató választmány hölgytagjai közül: Sal Eerenczné, Ritoók 2sigmondné, Des Echerolles Kruspér Károlyné, Mezey Vilma, ifj. Schwartz Abrahámné, Bognár Sándorné, Wechsler Adolfné, ifj. Kohn Sámuelné stb. továbbá dr. Beöthy László főispán, Sal Ferenc kir. tanácsos polgármester, dr. Hoványi Gyula, Dus László, Bordó Ferenc, dr. Bozóky Alajos, Mezey Mihály, ifj. Rimler Károly, Gerő Armin, dr. Berkovits Ferenc dr. Sipos Árpád, Kékuss J. Vidor, dr. Grósz Albert, K. Nagy Sándor, Szokoly Tamás, dr. Baróthy Ákos, Stark Gyula, Huzella Gyula, Beczkay Lajos stb.

Az ünnepély kezdetén Sal Ferenc kir. tanácsos, polgármester csinos bessédben üdvözölte a jelenvoltakat, rámutatott az árvaház fontos áldásos céljára s felkérte dr. Hoványi

ny Gyula togtanárt, a törvényhatóság tagját hogy olvassa fel az árvaház történetét.

A nagy gonddal, melegen érző szívvvel megírt szép felolvasás egész terjedelmében a következő.

A nagyvárad-városi árvaház történetének vázlatja.

felolvasta: dr. Hoványi Gyula.

Alkonyodó századunkat sokan a tudomány századának szeretik tekinteni. És nem alap nélkül. Hisz a modern embert, akár a szellemi, akár az anyagi felvirágzásra vessük tekintetünket, az észnek annyi vívmánya veszi körül, hogy igen könnyen vált vérünké az ész kultusza. »The Knowledge is power« már-már dogmája a mai kor emberének. A nagy intelligencia előtt föltárulnak a legmagasabb állások szárnyas ajtai. »Mai polgárosodásunk lényege pár szóba foglalható. Uralkodik a reálisztikus kutatás a tudomány mezején, a materialisztikus törekvés a gyakorlati életben.« (Rokitánszky).

Ilyen világnézet mellett kettős örömet szerez, ha az idealizmus ragyogó sugara áttör a materializmus sűrű felhőjén, ha a szívnek tettekben jegezesedett nyílvaúlásával találkoznak. Az emberiség jövőjét tekintve pedig megnyugtatható, ha korunk tettei által beismeri, hogy mégis csak a szeretetet vagyis a tökéletes önfeláldozás a legnagyobb hatalom e világon.

A szeretet diadalát üli ma Szent-László városa.

A Szaniszlók- és Nogálokknak sátoros ünnepe van ma, midőn a szt. László, szt. József, szt. Vincze, szt. Miklósintézetek, gör. kath. finóvelde, Hirsch-féle fimenedékház mellett árvaink egy szép otthonnal többet vallhatnak magukénak.

A legegészségesebb városrészben, az örök humanizmust megvalósító kereszténység egyik székesegyházának lábánál, legszebb nyilvánosparkunkra tekintve, egyszermind annak díszétől szolgálva emelkedik ki Nagyvárad városának árvaháza. Hirdetve urbi et orbi, nagy e nemes város feladatának tekintti nemesak a jó adminisztrációt és a magyar kultúra fejlesztését, hanem a humanizmus alapját is.

Minden emberi intézmény csirája egyes főnkelt gondolkozásu, vagy nemes érzésű ember lelkében keresendő.

Igy ezen árvaház is létrejöttét ilyen férfiaknak köszönheti.

Midőn az 1867. XVII. t. cz. kimondotta, hogy: »Az ország izraelita lakosai a keresztény lakosokkal minden polgári és politikai jog gyakorlására egyaránt jogosítottaknak nyilvánítanak«, városunk nemesen érző izraelita polgárai eme momentumozns törvény emlékének megörökítése céljából gyűjtést rendeztek egy létesítendő városi árvaház számára.

Ezen szép mozgalomnak eredménye azon 4815 forint volt, melyet az adományozók nevében dr. Pollák Hermann, dr. Grósz Lajos és Farkas Albert N.-Várad város 1868. április 18-án, Lukács György polgármester elnökölte alatt tartott közgyűlésnek bemutattak, mely összeg árvaházunk legelső alapját képezte.

Es ime, még 3 évtized el sem telt, már fennáll a diszes árvaház, sőt a mai napon magasztos rendeltetését is megkezdi.

Hogy az ige oly hamar testté lön, az első sorban e város magas színvonalu törvényhatósági bizotthágának és a város élén álló fenkölt gondolkozásu polgármesterének: Sal Ferencnek az érdeme.

Ugyanis a szegényügyet szíven hordozó törvényhatósági bizottság 35000 frt értéket képviselő telket aományozott az árvaház számára. Sal Ferenc polgármester pedig nemes lelkületének sugalmát követve a mint a társadalmi téren közszeretet-övezte egyéniségének súlyát latba veté a városi árvaház részére teendő adományok érdekében ugy hivatali, mint hatáskörében is intézkedései által 4400 frttalgyarapítá az árvaházi alapot.

De ezen összegek, bár tekintélyesek, még sem lettek volna elegendők.

Szerencsénk- és büszkeségünkre Szt. László városa sohasem nélkülözötte a tiszta altruizmus által vezérelt férfiakat.

Ilyenek első sorban derék polgárságunk di-

szes sorából Fábán Lajos, ki 13384 frttal, Végh János, ki 6000 frttal, Rimanóczy Kálmán, ki 5000 frttal, Pollák László, ki 2000 frttal, Novák Gergely, ki 1240 frttal, Kiss Sámuel, ki 1000 forinttal öregbíté az árvaházi alapot.

Az egyházfejedelmek illusztris rendjéből Bubits Zsigmond kassai püspök volt váradi kanonok 3000 frtot, Lipovniczky István volt váradi püspök 700 frtot, dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspökünk, a magyar katolikus egyház és tudomány e kimagasló alakja 500 frtot, Ipolyi Arnold volt váradi püspök és hallhatatlan történettudós 200 frtot adományoztak az árvaháznak.

A helybeli pénzüzetek közül a nagyvárad takarékpénztár 3750 frt adománnyal jár elől, a Bihar megyei termény-, ipar- és keresk. Bank pedig 1525 frt adománnyal sorakozik melléje.

Kit talán előbb kell vala emlitenem, báró Döry József, Biharvármegye és Nagyvárad város érdemekben gazdag volt főispánja 1200 frttal növelé az alapot.

Végülkölire nyulna regisztrálásom, ha minden egyes nemeslelkű adakozó nevét felakarnám sorolni. Az eredmény az, hogy az árvaházi alap 1894. évben 90000 forintot meghaladott.

Tehát a törvényhatósági bizottság 1894 évi június hó 14-én tartott közgyűlésében — a tanács javaslatára — az Ujsoron levő ugynevezett Sipos-féle házat és telket, mely eddig mint esendőrlaktanya volt használva s mely a város vagyontelarában 35000 frt értékkel szerepelt — az árvaház részére adományozván: elrendelte, hogy ezen a telken a mostani emeletes épület 48552 frt 94 krral előirányzott költséggel felépíttessék, egyszersmind elrendelte, hogy az építés keresztlül vitelével Rendes Vilmos mérnök-vállalkozó bizassék meg.

1895. évben az árvaház építése befejeztvén, elérkezett az időpont, a midőn az rendeltetési céljaira átbocsáthatónak mutatkozott.

Mindenek előtt gondoskodni kellett az árvaház szabályrendeletéről, mely körvonalozza azon intézkedéseket, melyek a felveendő árvák létszámára, a felvétel módjaira és az árvák ügyeinek vezetésére vonatkoznak.

A szabályrendelet tervezetét a mult évben Papp János gazdasági tanácsnok és Ragány János főszámvevő elő is terjesztették s a tervezetet csekély módosítással a város tanácsa 1895. évi november 11-én, — a törvényhatósági bizottság ugyanazon hó 14-én elfogadta, — f. é. márczius 26-án pedig a m. kir. belügyminiszter megerősítette. Ennek 1. §-a és 2. §-a így intézkedik: »A város közönsége a városi árvaházat egyelőre 10 fiu és 10 leány, mindkét nemből együtt (20) árva számára felszereli, fentartja azonban a törvényhatóság saját részére a jogot, hogy ezen létszámot időről időre, nevezetesen pedig a költségvetések tárgyalása alkalmából, felemelhesse, esetleg megszüntethesse. Az árvaházba a nagyvárad illetőségű árvák egyelőre az 1. §-ban meghatározott létszám korétén belül vallás-különbség nélkül vétetnek fel, ha teljesen igazoltatik, hogy:

1. teljesen vagyontalanok;
2. sem atyjuk, sem anyjuk életben nines, illetőleg az életben levő atya vagy anya teljesen munka- és kereset-képtelen;
3. 4-ik életévüket betöltötték és 12 évnél nem idősebbek;
4. ragályos vagy gyógyíthatatlan betegségben, szellemi vagy testi fogyatkozásban nem szenvednek s védhímlővel sikeresen beoltattak.

A törvényhatósági bizottság a jóváhagyott szabályrendelet alapján az igazgató választmányt következő tagokból alakította meg:

Elnök: Sal Ferencz királyi tanácsos, polgármester.

Jegyző: Komlóssy József t. főjegyző.

Tagok: Hivatásuknál fogva: Rác Mihály főjegyző, dr. Grám Károly árvaszéki h. elnök, Dús László t. főügyész, dr. Hoványi Ferencz t. főorvos, Ragány János főszámvevő, Papp János és Darvassy Lajos tanácsnokok.

2. a törvényhatóság kebeléből választottak: Csák Máté, Gábel Jakab, dr. Hoványi Gyula, Kékuss Vidor, dr. Molnár Imre, dr. Sipos Árpád.

3. alapító tagok: Rimanóczy Kálmán műépítész, Bubits Zsigmond kassai püspök, báró

Döry József v. b. t. t. nyug. főispán, Stark Gyula, a nagyvárad takarékpénztár képviselőjében Hoványi Géza vezérigazgató, a biharmegyei takarékpénztár képviselőjében Fleischhacker Gyula vezérigazgató és a biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank képviselőjében dr. Berkovits Ferencz törvényhatósági bizottsági tag.

E hó 17-én az igazgató választmány első ülését megtartotta.

Ezen ülésen megalakított a női választmány városunk előkelő hölgyeinek következő tagjaiból: Baróthy Sándorné, Bognár Sándorné, dr. Bozóky Alajosné, Des Escherolles Kruspér Sándorné, báró Gerliczy Félixné, Mezey Vilma, Ritoók Zsigmondné, Sal Ferenczné, ifj. Schwarz Abrahamné és Wechsler Adolfné.

Tehát készen áll az árvaház szervezete is. Áldásos működését várjuk. Turenne 36 csatának győzedelmes vezére azt mondá: »hogy többre becsül egy pohár vizet, melyet a szomjazónak adott, többre minden borostyánnál. (Nogáll: Liliomszálak.)

Nem gondolom, hogy tévedek, ha azt állítom, hogy Nagyvárad városa is milleniumi alkotásai között mindenha első sorba helyezni az árvaház létesítését, mert a humanitárius intézmények olyanok, »mint az arany almák, melyek az örök napon értek be.« (Grimm.)

Mi pedig, kik bizva bizunk szülővárosunk jövőjében, nem kételkedünk a jövőben nemzedék áldozatkészségében.

Az új nemzedék kezei alatt ezen árvaház, mint a tropikus világ növényzete, szemlátomást növekedni fog.

És ha ez így leend — hisz másképp nem is remélhetjük — akkor nekem is szabad az árvaház történetének vázlatát Winckelmann gondolatával olyan koszorúnak tekinteni, melyet Szent-László városa polgárságának lábához tesz le, mert képtelen vagyok arra, hogy fejét megkoszorozhassam.

Vivat, floreat, crescat Civitas Magno-Varadinensis!

A szép felolvasás élénk tetszést keltett s végül zajosan megjelenezték dr. Hoványi Gyulát Sal Ferencz polgármester indítványára a felolvasásért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Az ünnepély után a közönség megtekintette az árvaház czélszerűen berendezett helyiségeit.

Nagyvárad város közügyei.

Árlejtés a városi munkára.

A Nagyvárad-város részére szükséges munkák, szállítások és bolt bérletekre vonatkozólag tegnap tartották meg az árlejtést a városházán, Papp János tanácsos elnöklete alatt.

A Zöldfa épületében levő 1-ső számú bolt helyiségért Fung Ferencz évi 600 frtért, az 5. számú bolthelyiségért Schossberger Edéné 600 frtot; a központi elemi iskola épületében levő 1. számú bolthelyiségért Atyim Péter 250 frtot, Grósz Mór 245 frtot, Lebovits Miksa 170 frtot; a 2. számúért Léwy Jakab 201 frtot; a 3. számúért Rákos Vilmos 120 frtot; a 4. számúért Bógdán Antal 115 frtot ajánlottak fel évi bér fejében.

A hirdetési táblák felállításáért Rákos N. Vilmos 50 frtot ajánlott fel.

Az irodaszerek és papir szállítására új árlejtést tűznek ki, mert eddig nem voltak megállapított minták s most válogatják ki, hogy milyen minta szerint kell megtenni az ajánlatokat.

A tűzifa szállítására több ajánlatot adtak be. Sternberg Lázár egy köbméter tűzifát 3 frt 25 $\frac{1}{2}$ krért, Friedmann és Schwarz 3 frt 28 krért, Bródi Samu 3 frt 26 $\frac{1}{2}$ krért, Diósy Ignác fia Lajos 3 frt 25 krért hajlandó szállítani.

A rendőrség és tűzoltók ruházatára ajánlatokat adtak be Pintér János, Tóth Ferencz, Neumann M., Weisz Károly, Spitz Bernát, Ausländer Simonné saját árjegyzékükkel Rosenthal H. (B.-pest) 20%-ot, Vonc Zsigmond, Hánzli József 12%-ot, Szirmay és Nagy 10%-ot engednek a városi egységarakból.

A kömüves munkákra Rendes Vilmos 17 $\frac{1}{2}$ %, Incze Lajos 18 $\frac{1}{10}$ %, Guttmann József 18 $\frac{1}{4}$ %, Madarász Gyula és Flanta Miklós 19 $\frac{1}{10}$ -ed %, Serer Károly 14%, Hann Lajos 16%, Arany Sándor 17 $\frac{1}{2}$ %-ot; az ács munkákra Rendes Vilmos 5%, Incze Lajos 11 $\frac{1}{10}$ -ed %, Guttmann József 14 $\frac{1}{10}$ -ed %-ot;

a lakatos munkákra Németh Antal 31 $\frac{1}{2}$ %, Rátray Sándor 25%, Grünwald Jenő 27 $\frac{1}{10}$ -ed %, Gyagyovszky Viktor 14 $\frac{1}{2}$ %-ot;

a kerékgyártó munkákra: Herczegh Lajos 28%, Heidelberger Ferencz 35%, Dobos Meuyhért 32%-ot;

a cserepező munkákra: Tárnoky László 27 $\frac{1}{2}$ %, Ssőke Ferencz 29 $\frac{7}{10}$ -ed %-ot;

a kovács munkákra: Palóczy Károly 40 $\frac{1}{4}$ %, Sável János 40%-ot enged; Tiringier Ferencz saját árjegyzékkel pályázott;

a mázóló munkákra: Havassy Zsigmond 10%-ot;

a szobafestő munkákra Grünfeld Soma pályázott, de semmit sem enged;

a bádógos munkákra: Sámuel Ferencz 22%, Hann László 33 $\frac{1}{10}$ -ed, Vlád és Éberl 32%, Fehérváry Dezső 31%, Steiner Adolf 22 $\frac{1}{3}$ %-ot;

az üveges munkákra Déry János saját árjegyzékét adta be, Blum Géza pedig különböző leengedéseket tett;

az asztalos munkákra: Tóth József 22% leengedést ajánlott.

Az utcák kiburkolására Incze Lajos és Ländler Ferencz adtak be ajánlatot.

A kavics- és sárhordásra Munk Jakab a város területén belül $\frac{1}{10}$ -ed %, a városon kívül 1 $\frac{1}{2}$ % leengedés mellett, Kovács Imre és Zách János pedig 5 $\frac{1}{2}$ %-ra fűzetés mellett pályáztak.

A gyertyát csomagonként: Krugstein Izidor Flóra 3 évre 34 $\frac{1}{2}$ krért, ifj. Popper József 32 krért, Janky Antal 30 krért, Kádár és Kiss (Apolló) 35 $\frac{1}{2}$ krért, Brünni 33 $\frac{1}{2}$ krért, Wechsler és tsa (Flóra) 3 évre 34 $\frac{3}{4}$ krért, 1 évre 31 $\frac{1}{4}$ krért szállítják.

A kőolaj 100 kilóját: Janky Antal 17 frt 70 krért, Kádár és Kiss 17 frt 40 krért, Wechsler és tsa 17 frt 25 krért hajlandó szállítani.

Az ajánlatokat kiadták a főszámvevőnek, hogy tegyen számításokat s javaslatot, ki a legolcsóbb ajánlattevő.

Biharmegye közügyei.

A felelősség kimondása 91 községre.

— Rendkívüli közigazgatási ülés. —

Biharmegye sok községében nem folytak olyan eredménnyel be az adók, a mint a pénzügyigazgatóság várta, miért is 91 község előljárósága ellen kimondták a felelősséget, vagyis, ha kellőleg, záros határidő alatt nem hajlják be az adókat, az ő költségükre állami végrehajtókat küldenek ki az illető községekbe.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt rendkívüli ülésben foglalkozott az ügygel.

Papp Miklós pénzügyigazgató előterjesztette azon 115 biharmegyei község jegyzékét, a melyeknél sok az adóhátralék s kéri a községek előljárói elleo a felelősség kimondást.

A bizottság 24 község előljáróságára nézve nem mondta ki a felelősséget.

Kimondták a felelősséget a következő községekre:

Barest, B.-Ujlak, Dsosszán-Forró, Petrány, Preszáka, B.-Sonkolyos, V.-Rogoz, Széplak, Kápolna, Kollest, Felső-Varzár, V.-Szohodol, Kaluger, Oszk.-Miklós, Karaszó, Petégd, Magyar-Gyepes, Hosszuliget, Jaucsesd, Mikló Lázur, Sitervölgy, Siter, Körösszeg, V.-Gyán, Harangmező, Almamező, Dekanyesd, Terje, Segyesd, Gyigyiseny, Stej, P.-Zavoeny, Rieny, Segyestel, Fonácsa, Rézbánya, Felső-Poeny, Fericse, Szód, Petróz, Gurány, Buntyesd, Markaszék, Bokkia, Benyesd, Beél, Sebes, Nyermeg, Mézes, Lelesd, Hagymás, Szudrics, Gross, Beél, Örvényes, Barest, Csontaháza, Kis-Maros, Beél-Rogoz, Siád, Krajova, Kislaka, Nagy-Maros, Olcsa, Kocsuba, Bélfenyér, Rippa, Mocsár, Kávásd, Ber.-Szt.-Márton, Pocsavelesd, Tarkaicza, Fenes, Dragotyán, S.-Petrány, Feneres, Remete, Négerfalva

Árkus, Kalácsa, Görbed, Tépe, Verzár, Ujléta, Vajda, Kuruczel, Tatárfalva, Mérág, Füzegy, Tárkány, Csehi, Mihellő.

Az előterjesztett községek közül nem mondoták ki a felelősséget a következő 24 községre: Kebed, Rossia, Meziád, Felső-Lugos, Ds.-Gurbosd, Kisháza, Gyanta, Pojana, Lebecseny, Kristyór, Pokhesa, Tenkő, Tulka, Váncsod, Érmihályfalva, Sarkad, Nagyszalonta, B.-Órvényes Havas-Dombrovcza, P.-Szt.-Miklós, Sólyom Belényes, Vaskoh-Szelistye, Szakadát.

EGYESÜLETEK.

Meghívás. A »biharmegyei orvos-gyógyszerészi- és természettudományi-egylet« folyó évi október hó 1-én délután 4 órakor (Ür-utca, Akadémia) szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Kelt Nagyváradon, 1896. szeptember hó 28-án. Dr. Berkovits Miklós egyleti titkár.

S P O R T.

Galamb és gömblovészeti Székelyhídon.

Érdekes sport multság volt vasárnap délután Székelyhídon. Az odaváló lövészegylet tartotta meg gömb és galamb lövészetiét. Az érdekes díjakra a következő urak pályáztak: Kovácsnay Marczel elnök, Fándly József, Magyar Miklós, Horváth József, Pataky Ferencz, Penkert Mihály, Lipták László, Balogh Lajos, Várad Soma, ifj. Pataky Ferencz, Babos János.

A lövészeti színhelyén, mely érdekes látványosságot nyújtott s szépen felvolt díszítve, a székelyhídi intelligens hölgyek közül a következők jelentek meg: Fándly Józsefné, Horváth Józsefné, Penkert Mihályné, öz. Toronkőné, Várady Sománé, Garán Jánosné, Balogh Lajosné, ifj. Pataky Ferenczné, Kovácsnay Marczelné, Magyar Mihályné, Lipták Lajosné, Babos Jánosné, öz. Balogh Jánosné, Garán Mariska, Horváth Málka és Erzsike, Penkert Margit és Toronkő Mariska.

A díjak kiosztása után, nagy multságra gyűltek a lövészek s vigzn ülték meg a nyertesek diadalsorát.

MULATSÁG.

Az iparos ifjak szüreti ünnepélye. Sikertült multság zajlott le vasárnap este a »Fekete Sas« nagytermében. Az iparos ifjuság tartotta meg, a már tavaly is jól sikerült, szüreti ünnepélyét. A multság legérdekesebb részletei voltak a »szüretelők felvonulása«, magyar ruhás leányokkal és legényekkel, kisbírókkal stb. továbbá a próbaházasság és szabad lopás. Iparosaink színe java résztvett a multságon s meggyőzött bennünket arról, hogy köztük olyan szellem uralkodik, mely ritkítja pártját s mely valóban példaként hozható fel. Az ünnepély után tánczra perdültek a magyar ruhás párok s vig zeneszó mellett töltötték el a szüretnek szánt éjszakát. Legáltalább emlékünke hozzák azt a régi jó világot, amikor még »szüret is volt, bor is volt.«

SZINHÁZ.

A végszó.

Goldstein Számi elutazott Nagyváradról. Ez volt az utolsó délutáni előadás, mire este a »Czigány« mcndott istenhözadót a közönségnek.

Este fázósan, komoly gondolatokkal a jövő iránt ült fel a színtársulat a különvonatra. Megyeri a péznes zacskót szorongatva, Áldor Juliska szép hangján énekelte még, hogy »elme gyünk mi szép hazába«, György Ilona komoran szavalta: »Szabadság, szerelem, e kettő kell nekem«, Fekete Rózsika érzésteljesen ismételte, »bánatim tanyája, én messze elmegyek«, Forrai Ferike melankolikusán skálázott e, dé, é, ef, gé . . . g é, de elcsuklott, s tovább nem bír szólani, E. Kovács Gynla negyven év után nezett, Rózsahegy Kálmán szeretetreméltóan huzatta a Rózsahegy indulót: »a csipd meg bogár«-t, Leővey viczczekeket mondott Poprádina k. mit az

hasonlóval viszonzott, Bartos rejtélyesen mosolygott, Janovits Jenő elegánsul réjtette meg hatottságát, s elismerte, hogy mikor jót irtunk róla, csak mi tudunk kritikát írni. (kis hamis Janóka), Csernyi, Lányi, Turchányi jövő terveikkel foglalkoztak, Bajnóczy sóhajtozott, Szentgyörgyi csóváltatta a fejét, Klenovits lesütötte a szemét, mint egy kis leány, Mezey vigan dudolgatta: »nincs párom e hazában,« Kassa a bariton, bár uton volt, duettben énekel szólóban, Szathmáry csöndesen beczégette a kis szatyit, a kar mondaní akart még valamit, de hármat csöngettek, s ment a gőzös Kolozsvár felé.

Lapunk kritikusa (sz. d. ur) érzelmeségi rohamaiban esz durbán huzatta a Rákóczy marsot, s szidta a gőzkocsi kerekét, mely gyorsan elszaladt, mint egy tűnő álom.

Mert, ha kimondtuk is mindig, ami az igazság volt, de azért furcsán esett az, hogy elment az Bohémek csapata. Elment »Goldstein Számi«, a »Czigány«, elmentek a »Századvégi leányok«, a »Tücsök«, a »Tót leány«, a »Nebántsvirág«, a »Náni«, a »Szép Heléna«, a »Nagymama«, s elmentek a »Komédiások«.

Igazságszolgáltatás.

A polgári házasság a törvényszék előtt.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, szept. 28.

A budapesti kir. esküdtszék ma Német Gellért róm. kath. lelkészt vonta felelősségre, miért Krestyán ezimű tót nyelvű katolikus hetilapjában, mindjárt a polgári házasság életbelépté után a következő hirt tette közzé: Az árvamegyei Valass-Dubován nagyban várták a polgári házasságot. Különösen kíváncsiak voltak a »farmatringos« táblára szután ki is tették a »polgári kalitkát«. Ezen azonban egy döglött nőtény kutyát találtak felakasztva, alatta egy czédulán ezzel a felirással: »Köz-hírré tétetik, hogy ez a tisztességes nőtény kutya polgári házasságra lép«. A szerkesztő hozzá tette aztán, hogy a dubovaiak így vélekednek a polgári házasság felől. A hir miatt a kir. főügyészség a házasság jog intézmenye ellen való izgatás czimén pört indított, s a mai, egészen rövid tárgyaláson a bevádolt szerkesztő azzal védte magát, hogy a hirt egy ismeretlen beküldötte neki és Valass-Dubova nevű község, mint utóbb megtudta nem is létezik. A zizonytás befejeztével Szaffka Dénes marasztaló verdiktet kér, Német Gellért vádlott pedig hosszasán vitatta, hogy a közleményben sem izgató nincs, s az csak a kir. ügyészt izgatta fel. Az egész közleményt komolyan venni nem is lehet. Miután még azt kifogásolta, hogy a vádhatóság nem egészen hiven fordította le a tót eredetiből az inkriminált közleményt, felmentő verdiktet kért.

Balogh Döme és a csendőrség.

— A tegnapi végtárgyalás. —

Régi dolog már, hogy mily kellemetlenségekkel járt, a csendőrségnek a Balogh Döme házába lett áthelyezése. Nemhiába követett el Szelestey Károly csendőrszádos mindent, hogy a csendőrség részére más laktanya vétessék ki.

Nem rég tárgyaltak egy ebből kifolyt ügyet, melyben Balogh azzal volt vádolva hogy Szelesteyt hamis vádakkal illette. — De ekkor a törvényszék fölmentő ítéletet hozott.

Ugyanabból a törzsből azonban, melyből ez ar ügy fakadt, sarjadzott egy másik ügy is.

Ugyanis, Balogh Döme, épen azért, mert Szelesteyt mindent elkövetett az ellen, hogy a csendőrség mostani lakására vitessék nemcsak Szelestey Károly csendőr őrnagyot — akkor még kapitányt, — hanem az egész csendőrséget becsületsértő kifejezésekkel illette.

Persze vádat emeltek ellene s tegnap meg is tartották a végtárgyalást.

Temérdek tanu volt beidézve kiknek kihallgatása után a törvényszék ítéletét a kir. alügyész vádbeszédére fektetve, Balogh Dömet, becsületsértés vétségében vétkesnek mondta ki és kétszáz forint pénzbüntetésre ítélte, mely ki nem fizetés esetén, negyvennapos elzárásra változtatható át.

Vádlott és ügyész fellebbezett ez ítélet ellen.

REGENY-CSARNOK.

A forgácskisasszony.

— Elbeszélés. —

17

Írta: VALNICSEK BÉLA.

— Ön hallgat — folytatta Ida. Jól van, a hallgatás beleegyezés. Ön szereti Bolgár Gyulát és szeretné, ha képviselőné lenne. Mert megválasztják ám Bolgár Gyulát.

Ida e szavakat gőnyosan mondta.

— Jobb szeretném, ha nem lenne belőle képviselő, felelt Etelka és nem is mert többet mondani; mert nagyon furcsának találta Bérczy Idát.

Szerencséjére Gyula közeledett hozzájuk s Ida hozzá fordult.

— Nos, hogy vagyunk?

— Eddig százötven szavazattöbbségem van

— Akkor biztosan megválasztják.

— Kérem a kormánypártiak taktikával élnek. Az utolsó óráig hagyják a többséget az ellenzéknek s mikor az ellenzék azt hiszi, hogy biztosan övé a győzelem, nem is igen töri magát, lecsap a kormánypárt, mint a vérese az áldozatára s egyszerre 300-400 embert kerit.

— Különben kár lesz győznie, vágott Ida Bolgár szavaiba. Etelka az imént mondta, hogy jobb szeretné, ha nem lenne önből képviselő.

— Igazán? Kegyed rosszat kíván nekem?

— Igen, kívánom; volt a tréfás válasz.

Ha megválasztják, olyan büszke lesz, hogy nem is lehet majd beszélni a nagyságos urral.

Gyula nem felelhetett; néhány kortes jött oda s engedelmet kérve a hölgyektől, elezipeltek jelöltjüket.

A választás eredményétől alig 1—2 óra választotta el a Zebegényieket s Etelka meg Ida, a többiek közé vegyülve, feszült várakozással lesték az eredményt. A szavazatok számát időről-időre hangoztatták s egyszerre harsány éljen rezgett végig a termen. A szavazást lezárták: Bolgár Gyula 251 szavazattal többet kapott ellenfelénél. A következő napok egyikén bankett csaptak, mely a kora reggeli órákig eltartott.

A bankett estéjén Gyula lesétát Etelkával a parkba s aminő jó kedve volt; rendkívül vakmerő lépésre határozta magát.

Azzal kezdte, hogy megkérdezte Etelkát:

— Hát igazán szerette volna, ha megbukom.

— Igazán.

— Miért?

— Azt nem mondom meg.

— Megmondom én?

— Etelka csodálkozott. Talán szólt önnek

Ida? — Dehogy. Én, kisasszony, jó gondolat olvasó vagyok s ha nem haragszik, az öné is kitalálom.

— Kíváncsi vagyok rá.

— Kegyed azt hiszi kisasszony, hogy képviselőségem választófalat von közénk, hogy ezáltal távolabb állunk egymástól. Pedig nincs igaza. Nagyságos voltom csöppet sem változtat érzelmeimen s itt a holdvilág fénye mellett biztosítom, hogy ép oly szeretettel viseltem ön iránt, mint eddig. Ha kegyed viszonzná érzelmeimet . . .

Etelka nem szólt, semmit; még csak nem is sütötte le szemét amint ez már szokás. Ehelyett oda nyújtotta kezét a vadembernek s egyelőre abban állapotok meg, hogy mostan még ne beszéljen Gyula a mamával; majd erre is rákerül a sor.

(Folyt köv.)

T Á V I R A T O K.

A király romániai utja.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Herkulesfürdőn tegnap királyunk udvari ebéden felköszöntötte a román és a szerb királyt, mire mindkét uralkodó melegen válaszolt, hangsúlyozva a barátságos viszonyt és éltetve a királyt és királynét. Este a vendég királyok elutaztak. Utánok külön vonaton királyunk is, kit reggel fél tízkor Krajovaba érkeztek várta a román király. Innen együtt utaztak tovább. Félnégykor értek Bukarestbe, hol a román királyné várakozott az összes notabilitásokkal, testületekkel. A bukaresti polgármester kenyérrel, sóval kínálta királyunkat. A fényes bevonulás után este hétkor diszebed volt. Ezt megelőzőleg magas meghívottak fogadtatása volt. Ebéden Károly román király, felköszöntötte Ferencz Józsefet.

Interparlamentárisok Romániában.

Bukarest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Az interparlamentáris konferencia több tagja leutazott ide. Pandulfi markéze többedmagával Urechia szenátornak, a román liga vezérének vendége. A többi interparlamentáris konferenciái tag észrevéven az esetleges demonstrációs szándékot Magyarország ellen, csakhamar elutazott innen Budapestre.

A szabadkőműves-ellenes kongresszus.

Trieszt, szept. 28. (Saját tud. táv.) Tegnap d. u. a szabadkőműves-ellenes kongresszus tagjai nagy körmenetet tartottak, melyen résztvett a császár és király képviselője és az összes kongresszusi tagok óriás néptömeg kíséretében. A körmenet délután három órakor vette kezdetét és három óra hosszat tartott. A körmenetben tizenöt ezer ember vett részt, és mindamellét a legnagyobb rendben ment végbe.

A csári pár Angliában.

Ballater, szept. 28. (Saját tud. táv.) A csári pár, az angol királynő és az uralkodó család tagjai, valamint Salisbury miniszterelnök ma jelen voltak az istenizeteleten Crohieban; a lelkész imát mondott az orosz csári párért. Délután sétakocsizás volt; este az angol királynőnél teaestély, Aberheldie várkastélyban, honnan Bolinovatba tértek vissza.

Konstantinápolyi angol követség lángban.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt a tőzsdére hire jött, hogy Konstantinápolyban az angol nagykövetség palotája ég! Még nem tudják eddig, hogy politikai gyújtogatásról van-e szó, de a hir a bécsi és budapesti börzén pánikot keltett, s a nemzetközi papírok erős baiss-t mutatnak.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) A konstantinápolyi gyújtogatás eddig nincs megerősítve.

Egyház-üldözés Franciaországban.

Páris, szept. 28. (Saját tud. táv.) Darlan, igazságügyminiszter, ki ideiglenesen a kultuszminiszterium vezetését is átvette, Laugenieux rheims-i biboros-érseket figyelmeztette, hogy a kormány visszaélés címén megindítsa ellene a megtorló eljárást, ha a tervbe vett egyházi ünnepséget megtartja. A szabadkőműveseknek tulajdonítják e fenyegetést.

Kammermayer Károly képviselő-jelöltsége.

Budapest, szeptember 28. (Saj. tud. táv.) Tegnap déliben a belvárosi képviselő-választók egy részének megbízásából küldöttség tisztelt K a m m e r m a y e r Károly polgármesternél, felkérve őt arra, hogy a legközelebbi választások alkalmával fogadja el a képviselő jelöltséget. A küldöttség tagjai voltak: K l é h István, P o l ó n y i Géza, H a h ó t h y Sándor, N á v a y Antal, D o b r o v s z k y Ágoston.

A küldöttség szónoka P o l ó n y i Géza, volt, a ki Kammermayer érdemeit kiemelve, a választók egy részének nevében följajánlotta neki a jelöltséget. Kammermayer Károly polgármester melegen megköszönte az iránta mutatkozó bizalmat s kijelentette, hogy a jelöltséget elfogadja.

O, ugymond, egyik politikai párthoz sem köti magát s így pártonkívüli állást foglalna el. Határozottan kijelentette a polgármester, hogy a lapokban s a közönség körében kolportált ama hírek, a melyek szerint ő ígéretet tett volna a kormánynak, hogy nem fog föllépni, koholmányok; mert mindig szerencsésének és a l e g n a g y o b b k i t ű n t e t é s n e k tartja a polgártársak b i z a l m á t és rokonszenvét. Hosszú ideig: 40 évig élveztem — ugymond — a polgároknak irántam való rokonszenvét, mint a főváros tisztviselője s most, hogy a szerdához két hétre tartandó közgyűlésen be fogom jelenteni a polgármesteri állásától való visszavonulásomat s kérni fogom a nyugdíjaztatásomat, boldog leszek, ha más irányban: a politikai téren tehetek szolgálatokat a főváros polgárainak s különösen a kerületnek.

A küldöttség a polgármester eme kijelentéseit éljenzéssel fogadta. A Kammermayer-párt — a mint értesülünk — a belvárosban már meg is alakult; a pártba a kormánypártiak közül is többen beléptek, az ellenzékiek pedig mind ott lesznek. A párt szűkebbkörű bizottsága október hó 1-én — esütörtökön — ülést tart; az alakuló közgyűlés pedig a jövő hét valamely napján lesz.

Japánból.

Yokohama, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Li-hung-Csang ideérkezett. A lapok megczáfolják azt a hirt, mintha Japán és Oroszország között megegyezés jött volna létre Korea közös hűbér urasága ügyében; azt is tagadják, hogy Japán vissza fogná vonni csapatait a koreai félszigetről.

KÖZGAZDASÁG.

Országos gazda-kongresszus.

(Folyt. és vége.)

Ilyenek Reformja s ujjaszervezése a terménytőzsdének; a pénztőzsdének, a gabonakereskedelem szisztemájának, a szállítási tarifának (hajózás), a prémiumoknak (czukor), a malomipar kedvezményeinek s végre a valutának. Ezen pontok voltak azok, a melyek többé-ke-

vésbbé a legtöbb oldalról lettek hangoztatva és sürgetve. Minden félreértés kikerülése végett mégis megemlítem, hogy a kongresszusi tagok támadása nem a tőke ellen, mint olyan ellen indul, hisz nagyon jól tudjuk azt, — kivált a külföld gazdái, hogy a tőke a vállalkozásnak jótékony májusi esője, — tehát nem a tőke, de annak az utolsó évtizedek alatt kifejlődött tultengése, nemzetközi szövetkezése, mely szerintünk a szabad kereskedelmet békóba veri s a gyengébbet kiaknázza, — az ellen folytak a panaszok, — az ellen követeltetett ajánlatott orvoslás.

A fent elősorolt reformok közül kivált az első és utolsó, a terménytőzsdé és valuta képezték adiskuszió tárgyát.

Az előbbi tehát a papirosbuza kérdése a II. szakosztálynak csaknem kizárólagos tárgyát képezte s itt az a legmegkapóbb, hogy daczára annak, hogy nemgazda is volt elég a kongresszuson, még sem akadt jóformán senki, aki erősen megtámadott tőzsdének védelmére állott volna fel, ami arra a gondolatra hozza az embert, mintha kivált az impetarius németeknek terményjáték tilalma óta nálunk is megcsapant volna a remény az iránt, hogy a terményüzlet eddigi formájában továbbra is fentartható legyen. Különben csak akadt volna annak a »nagy urnak« is védője elég.

Az összes szakosztályok közt ugylátszik mégis a legtartósabb, szívósabb érdeklődés a valutakérdés iránt nyilvánult, amit a heves, néha nagyon éles diskusszió s a közönség sűrű részvételén kívül még az is bizonyít, hogy bár a valutakérdésre külön szakosztály volt, mégis feltűnően lehetett tapasztalni, hogy ilyen kérdés a többi három szakosztályban is fölütötte a fejét.

Tudtommal csak ezen szakosztályban történt meg, hogy az elnök a diskusszió érdekeinek emelésére még nem-kongresszus tagoknak is megadta a szót! És furcsa! — Daczára annak, hogy ezen tulajdonképpen a publikumhoz tartozó szónokok mind az arany valuta mellett beszéltek, s daczára annak, hogy Ausztria-Magyarországból csak 2—3 szónok vallotta magát egyenes bimetalistának, mágis oly tulsúlyban voltak, hogy esetleges szavazásnál minden valószínűség szerint győztek volna. De nem erre fektetem a súlyt, hanem az indokokra nézve, melyekkel a két tábor, e monometallizmus s bimetalizmus egymással harezba állottak. Hisz tudjuk, hogy ily mérkőzés a külföldön már nem egyszer történt meg s azért van alkalmunk összehasonlításokat tenni az indokokra nézve, melyeket egyik fél a másik ellen hozott fel ezelőtt s most. Ily összehasonlításnál nem tagadható, hogy bármily élesnek is látszott a vita, a mi magyaros s egymás nézete iránt aránylag türelmes felfogásunknak, a külföldiek mégis általánosan elismerik, hogy a harezba vitt indokok már jóval enyhébbek voltak, mint csak 1—2 évvel ezelőtt, a midőn minden bimetalista theoriának még csak létjogosultságát is megtagadják. E benyomásomnak valódiságát legjobban bizonyítja azon tény, hogy a három napi vita alatt egyetlen egyszer sem hozatott fel az arany valuta védők által azon, ezelőtt gyakran emelt vád, hogy a bimetalisták czélja az, hogy arany adósságaikat elértéktelepedett rossz ezüsttel fizethessék vissza hitelezőiknek.

Joggal haladást lehet konstatálni a bimetalizmus elmélete szempontjából abean, hogy még a monometallisták legélesebbjei is elismerték, hogy az ezüst okvetlen fel fogja emelni a termékek árait, csak azt tették hozzá, hogy ezen tünet csak ideiglenes lesz s később vagy más téren fogja magával hozni hátrányait. Magyar felszólaló itt aránylag nagyon kevés volt s örömmel lehetett tapasztalni, hogy ők, daczára annak, hogy két táborból voltak, mégis politikailag egy konkluzióhoz értek, hogy tudniillik a mai viszonyok közt mi nem tehetünk egyebet, mint kénytelenek vagyunk a már megkezdett aranyvaluta útján tovább haladni, akár van, akár nincs reményünk a készpénzfizetés felvételére, de kiserjük éles figyelemmel a külföld ez irányu esetleges egybehangzó s közös akcióját s aztán cselekedjünk a viszonyokhoz mérten.

Különben is e fontos kérdésnek kulcsa ma Amerikában van s a november 4-iki elnök választástól függhet esetleg a valuta jövője,

Ezek volnának tisztelt gazdakongressz röviden a felszólalások többségéből általán levont konklúziók, a melyek csak gyarló egyéni benyomáson alapulnak ugyan, de egyszersmind legjobb meggyőződéseim is. Erősen hiszem, hogy a nemzetközi gazdakongresszus nem végzett meddő munkát, nem egyszer fog még megemlékezni Európa modern közigazgatási történelmében. Mert ha más érdeme nem is volna egy még is van, s ez az, hogy eltemette a tultermelés, elméletét. Miért érdem ez? Mert ez a theória tette fatalistává az európai gazdát. Mert ha csakugyan van tultermelés, akkor az ellen küzdeni nem lehet, azt sugta tehát a gazda, fülébe: Ne küzdj szegény gazda, ugys hiába, tedd öledbe kezeidet és tanuljál nyugodtan tönkre menni. Ez a pszichológiai momentum volt az, a melyet ez elméletben perhorreskáltam. Ha egyszer elhiszik, hogy tultermelés nincsen, — tehát más hol van a baj, a melyet szabad keresni — kell keresni, — ha egyszer van remény önvédelem által megmenekülni, akkor megjön az akarat is segíteni, — ha meg van az akarat, — megjön az erő s ha az egyes erők összetartanak, akkor győzni is kell! (Hosszantartó éljenzés és taps.) Sokan az előadói asztalhoz vonulnak és üdvözlők a felolvasót.

Lépfene a tüzer lovak közt. A nagyváradi Füzes-laktanyában a tüzérsg lovai közül egy tegnap lépfonében elhullott. Ugyancsak a város lovai közül egy szintén elhullott lépfonében. A szükséges intézkedéseket megtették. A tüzer parancsnokság átirt a városhoz, hogy a vesztgár istállót engedje át a város a tüzerlovak részére.

Terjed a filloxera. Az a jelentés ment Biharmegyétől a földmivelésügyi miniszterhez, hogy Mező-Gyán és Ugra községek szőlőiben a filloxera fellépett. A gyanus szőlő megvizsgálására a miniszter az ér-diószegi vinczellér-ké-

pezde igazgatóját küldte ki. N.-Harsány község szőlőiben semmi gyanusat nem találtak. Gyapju, Atyás, Okány, Zsadány és Geszt községek szőlőiben már korábban konstatálták a filloxera jelenlétét.

Terménytőzsde.

Budapest, szeptember 28.

B u z a tavaszra, bácskai	7.00
> tavaszra, északi	8.00
> szeptember-októberre, bácskai	7.32
> szept.-okt.-re északi	0.00
R o z s tavaszra bácskai	6.43
R o z s tavaszra, északi	0.00
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	3.95
> jun.-jul.-ra, északi	0.00
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	00.00
> aug.-szept.re, északi	00.00

Bécs, szeptember 28.

B u z a tiszai	7.50-7.90
> bántási	7.20-7.75
> bácskai	7.95-7.50
> szokványáru őszre	6.64-7.66
B u z a szokványáru tavaszra	7.34-7.30
R o z s tiszavidéki	6.80-6.90
> szokványáru őszre	0.00-0.00
> szokványáru tavaszra	4.30-4.32
T e n g e r i magyar	6.00-8.00
Z a b, magyar kereskedelmi	0.00-0.00

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 28.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.20
Hervát-sziavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereség sorsjegy-kölcsön	155.25
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.—
Osztrák járadék papírban	101.25
Osztrák járadék ezüstben	101.25

Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	144.75
Osztrák magyar bankrészvény	950.—
Magyar hitelbank részvény	401.50
Osztrák hitelintézeti részvény	368.30
Osztrák-magyar államvasuti részvény	367.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.53
Német birodalmi márka	58.80
London vista	119.85
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.75

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

Szőlőbirtokosok figyelmébe!

Alólirott a nagyváradi szőlőtelepem az idén is nagyobb mennyiségű

szőlő fásajtásokat

csináltattam — és ajánlom a gyökeres ripariába ojtott, **válogatott** és **tökéletesen összeforrott Erdei, Ezerjó, Fehérmézes, Juhfark, Olasz rizling, Balaton, Kadarka** és **Oporto** fajoknak

ezret 105 frtért, százát 12 frtért október vége felé átadással.

Megrendeléseket az érték egyharmada melléklésével egyenesen hozzám címezni kérem.

202 1-10

JANKY JÓZSEF.

Lapunk számára hirdetések felvétetnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVELBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSEK KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGO
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktara. * * * * *

Kitünő minőségű, cégünkkel ellátott aczéltollak.